~~नं० ८३५-च~~

नं० ८३५-च

ज्योतिष्कल्पतरुः (ज्योतिषम्)

पत्राणि १२+१३=२५ (संपूर्णम्)

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ वृन्दाविपिनविनोदी दीनदयालुः स्वभक्तजनवश्यः शिवविधिवन्दितचरणः श्रीगोपीरम
णः सदा पातु प्रणम्य सच्चिदानन्दं यशोदानन्दनन्दनं प्रवक्ष्ये लौकिकस्कन्दे यत्र लोकशुभाशुभे अथ लौकिकस्क
न्दे निरूप्यते तत्रादौ संवत्सरानयनं रत्नमालायाम् शाकेन्द्रकालः पृथगाकृति २२ घ्नः शशांकनन्दाश्वियुगैः समा
मेतः शराद्रिवस्विन्दुहृतः सलब्धः षष्ट्याप्तशेषे प्रभवादयोब्दाः शालिवाहनशाके पृथक्कृत्वा आकृत्या २२ गुणये
त् शशांकनन्दाश्वियुगान् ४२९१ तत्र मेलयेत् शराद्रिवस्विन्दुभिर्भजेत् १८७५ यल्लब्धं तत्सर्वाकशाके मेलयेत् ।
षष्ट्या ६० भजेत् शेषे प्रभवादिसंवत्सरः स्फुटो भवति अथेदं मासमकं मतं शाके चतुर्भिः संगुण्य त्रिशून्यत्रिभिरेव च ३
३ लब्धवर्षाश्च शेषे च द्वादशाभिः संगुण्य ३०३ हृते मासाः शेषं त्रिंशाभिः संगुण्य अस्याः हृते ले दिनानि एवं च सादृश्यभा
वेति अथ षष्टिसंवत्सराणां संज्ञामाह प्रभवो विभवः शुक्लः प्रमोदोथ प्रजापतिः अंगिराः श्रीमुखो भावो युवा धाता तथैव
ईश्वरो बहुधान्यः प्रमाथी च विक्रमश्च वृषस्तथा चित्रभानुः सुभानुश्च तारणोथ पार्थिवः व्ययश्च वत्सरा विंशत्सं
वत्सराः परिकीर्तिताः सर्वजित्सर्वधारी च विरोधी विकृतिः खरः नन्दनो विजयश्चैव जयो मन्मथ दुर्मुखौ हेमलंबो
विलंबश्च विकारी च शार्वरी प्लवः शुभकृच्छोभनः क्रोधी विश्वावसुपराभवौ वत्सरा विंशतिर्विंशत्या मुनिभिः परिकीर्ति
ताः प्लवंगः कीलकः सौम्यस्तथा साधारणो मतः विरोधकृत्ततः प्रोक्तः परिधावी प्रमाथिनौ आनन्दाख्यो राक्षसश्च
नलः पिंगलसंज्ञकः कालयुक्तश्च सिद्धार्थी रौद्रो दुर्मतिदुन्दुभी रुधिरोद्गारि रक्ताक्षौ क्रोधनः क्षयकृत्ततः वत्सरा रु
द्रविंशत्या नामतुल्यफलप्रदः अमीषां फलान्याह दैवज्ञचिंतामणौ संवत्सरे प्रभवे प्रवृत्ते क्वचिद्दृष्टिः क्वचिदग्रता

ज्यो॰ क॰ त॰ १

पः क्वचिच्छ्रवानः क्वचिदीतयः सुस्तथापि लोकास्सुखिनो भवंति १ राजानश्चाभिनन्दंति लोकाः सौख्यसमन्विताः जलं
न्न स्तृप्तिता पृथ्वी विभवे परिकीर्तिता २ गावो गैर्वहुविधैर्युक्ता मनुष्यावाजिकुंजराः सल्पदुग्धप्रदा गावाश्चक्रे हेनात्र संशा
यः ३ वहुदुग्धप्रदा गावो हृष्टाः पुष्पसमन्विताः लोकाश्च सुखिनो नित्यं राजा प्रतापे भवंति हि ४ धनधान्ययुता पृथ्वी ।
नित्योत्सवसमाकुलाः नन्दंति सुखिनो लोकाः प्रमोदे केन संशयः ५ श्रृंगिरसि जगत्सर्वं धनधान्यसमाकुलं लोका भवे
ति सुखिनो राजानो वीतकल्मषाः ६ वहुवारिप्रदा मेघा वहुसस्या च मेदिनी वहुदुग्धप्रदा गावः श्रीमुखे हे भवंति हि । १
वहुक्षीरयुता गावः सर्वसस्ययुता मही लोकाश्चैवाभिनन्दंति भवे हेनात्र संशयः ८ सर्वे समर्घतो यांति रसतैलघृतादि
के यांति वृद्धिं प्रजा नूनं ध्रुवा संवत्सरे सति ९ संवत्सरे यातरि संप्रवृत्ते सस्य वृद्धि वलमध्यमास्यात् भवंति गावो वहुदु
ग्धसंयुता हृष्टि समर्घे अत्र विकारवृष्टिः १० ईश्वरे हेम्न भिक्षं स्या लोका नित्यं सुखिषिणः हौदुकार्ये सलवणं ड्वले भिस्या
ध्वगो मयः ११ वहुधान्ये वहुधान्ये लोकः सुखिनस्तथा महीपतयः तस्करतो भयमतुलं भवंति न्स्रणां नात्र संदेहः १२
राज्यनाशो यतुभिक्षं तथा तस्करतो भयं क्वचित्सौख्यं क्वचिद्दुःखं प्रवृत्ते तु प्रमाथिनि १३ सर्वसस्ययुता पृथ्वी नित्यमा ।
नन्दसंयुता मधुरं लवणं द्रव्यं विक्रमे हि प्रणश्यति १४ कोद्रवाः शालयो मुद्गा निष्पावाश्चणकास्तथा वृद्धे हे च मद्दर्वे
ति वृद्धिं यांति चतुष्पदाः १५ माषा मुद्गा मसूराश्च यवश्चान्यद्विदलादिकं चित्रभानौ समर्घं ति रकथान्यं विशेषतः १६ पीं
करोगविनिर्मुक्ता लोकाः सस्याकुला मही राजानश्च ऽत्रवेराश्च सुभानौ नात्र संशयः १७ नित्यं मेघाः प्रवर्षंति सम्यग्धान्यं
प्रजायते न क्रये विक्रये लाभाः श्वारणो हीन संशयः १८ वहुवारियुता पृथ्वी सर्वदेशे महार्घता सौराष्ट्रलाटके देशे सो १

क्षेजातेचपार्थिवे १९ अनावृष्टिश्चदुर्भिक्षंविविधोपद्रवास्तथा जायतेनात्रसन्देहःप्रवृत्तेह्येनसंशयः २० वातिवा
तश्चविद्युलोमेघाश्चैवतिनोजले सस्यंमरुर्घतांयातिसर्वंसर्वजिदाह्वये २१ शालयःकोद्रवामुद्गाःकेशनिष्पावमाष
का समर्घंतिजगत्स्वास्थ्यंजायंतेसर्वधारिणि २२ वाताग्निमेघजंदुःखंसर्वसस्यनिपीडितं लोकःकष्टमवाप्नोतिवि
रोधिनिनसंशयः २३ शोकरोगयुतालोकाःसर्वसौख्यविवर्जिताः राजानोवैरनिरताजायंतेविकृतेखलाः २४ ईता
यःसंप्रवर्तंतेशोकरोगाकुलःप्रजा देशभंगश्चदुर्भिक्षंखरेह्येसंप्रजायते २५ बहुक्षीरयुतागावःफलपुष्पयुताद्रु
माः धनधान्ययुतालोकानन्दंतिनन्दनेसति २६ क्वचिद्वृष्टिःक्वचित्सस्यंक्वचिद्दुर्भिक्षतोभयं क्वचित्स्वभयंचैवविजा
येनात्रसंशयः २७ राजानोवणिजःशूद्रानटवाद्यकवादकाः पीडितामध्यमावृष्टिर्जयेह्येनात्रसंशयः २८ बहुदुःख
युतालोकाराजानोयुद्धदुर्मदाः पृथिवीमृतंजगत्सर्वंमन्मथेह्येनसंशयः २९ तृषान्ननाशोदुर्भिक्षंदुर्मेघविदुर्मेखाप्रजःस्व
ल्पवारिप्रदामेघागावःस्वल्पपयःप्रदः ३० धान्यनाशस्तृणनाशोवृष्टिःसर्वदेशसमर्घता हेमलम्बप्रजापीडाभवत्यत्रनसंश
यः ३१ राजानःपापनिरताःप्रजानाशैवकष्टदं भयमत्रमहर्घंतेविलंबेवत्सरेसति ३२ कालदोषयुतालोकाराजानो
युद्धदुर्मदाः सर्वान्नानिमहर्घंतिविकारिणिनसंशयः ३३ चौरदस्युभयंदुःखंक्वचिद्वर्षतिवारिदः लोकाःपापरतानि
त्यंशार्वरीवत्सरेसति ३४ दुर्भिक्षंराष्ट्रभंगश्चक्वचिद्धियादवर्षणं क्वचिद्वर्षतिजलदाःप्लवेह्येनात्रसंशयः ३५ धनधा
न्ययुतालोकाजलदानन्दसंयुतं दुर्भिक्षंक्षेममारोग्यंशुभकृन्नामवत्सरे ३६ सदाशोभनकृद्वर्षेसर्विनोब्राह्मणादयः
भवंतिक्षेममारोग्यंनृपानंदंतिनित्यशः ३७ रोगव्याधियुतालोकादुर्भिक्षभयपीडिताः हाहाभूतंजगत्सर्वंक्रोधनेनात्रसं

ज्यो॰
कां॰
तं॰
२

शायः ३८ सर्वसस्यसमर्घत्वं सर्वत्र विजयं सदा विश्वावसौ करोत्यायुः कर्पासस्य महार्घता ३९ क्वचिद्युद्धं क्वचिद्वायुः क्वा
चिद्दुर्भिक्षतो भयं विद्यते इति प्रजाः सर्वा भयभीताः पराभवे ४० नश्यन्ति तृणधान्यानि ग्रीष्मवर्षा तिवारिदः दुःखव्याधि
युता लोकाः सर्वरोगे हि न संशयः ४१ सर्वसस्यानि जायन्ते लोका भयविवर्जिताः सुभिक्षं क्षेममारोग्यं भवेत्प्लवे च कीलके ४२
सर्वसस्ययुता पृथ्वी बहुवारिप्रदा घनाः राजानश्चाभिनन्दन्ति सौम्ये हृष्टाः खिनः प्रजा ४३ बहुवारिप्रदा मेघा बहुसस्ययु
ता मही धनधान्ययुता लोका वर्षे साधारणे सदा ४४ क्वचिद्वारिप्रदा मेघाः क्वचिद्दुःखं प्रजायते कान्यक्रन्ने प्रक्लिष्टे चा
विरोधी दुःखदः स्मृतः ४५ नाशं यान्ति प्रजा नूनं तृष्णाव्याधिप्रपीडिताः वाति वायुः सुविपुलः परिधाविनि वत्सरे ४६ स
न्नाम्बुपूरिता पृथ्वी लोकाश्चानन्दसंयुता क्वचिद्दुःखं च दुर्भिक्षं भवत्यहो प्रमाथिनि ४७ धनधान्ययुता लोकाः सर्वसस्यमहा
र्घता घृततैलाम्बुनाशः स्यादानन्दे हि न संशयः ४८ धननाशः प्रजापीडा राजानो युद्धदुर्मदाः वृकव्यालादि बहुलो
राक्षसे हि न संशयः ४९ दुर्भिक्षं व्याधिबहुले वाताग्निजनितं भयं औषध्यश्च विनश्यन्ति नले हि नात्र संशयः ५० देशनाश ॥
प्रजापीडा दुर्भिक्षं नर्मदातटे राजानो विग्रहे युक्ताः पिङ्गले हि न संशयः ५१ गायकाः नर्तकाः गावो महिष्यः सस्यजातयः
कालयुक्ते विनश्यन्ति लोकास्तृड्भयपीडिताः ५२ जलसस्ययुता पृथ्वी राजानो भीष्टराष्ट्रयः बहुदुग्धप्रदा गावो सिद्धा
र्थे नात्र संशयः ५३ अल्पतोयप्रदा मेघाः पार्थिवा युद्धतत्पराः ईतयो विविधाकारा रौद्रे हि नात्र संशयः ५४ सर्वत्र मध्य
मा वृष्टिः सस्यार्घं मध्यमं तथा राजानो नीतिरहिता दुर्मदे दुःखिताः प्रजाः ५५ नन्दन्ति लोकाः सुखिनो राजानश्चाविरोधि
नः बहुसस्ययुता पृथ्वी दुन्दुभौ नात्र संशयः ५६ दुर्भिक्षं च प्रजापीडा राजानो युद्धदुर्मदाः आपदः प्रचुरा लोके रक्तोद्गा २

विरत्सर ५७ रोगशोकयुता लोका दुर्भिक्षभयपीडिताः पापाचाररता लोका रक्षादेनात्र संशयः ५८ दुर्मिक्षे देशा
भंगश्च राजद्रुः खं समन्विते पापाचाररताभूपाः कोपेन्हैं कोपिताः प्रजाः ५९ भूमिकंपः प्रजापीडा राजानो विग्रहाकुले
देशभंगो गोग्निकोपश्च क्षये ह्यजगतः क्षयः ६० इति ज्योतिषकल्पतरौ लौकिकस्कंदे प्रभवादिसंवत्सरानयनफलकथने
नाम प्रथमोध्यायः १ अथ स्थूलरीत्या वर्षगणनमाह रत्नमालायाम् इयोहि षष्टिपरिवत्सराणां बृहस्पतेर्मध्यमराशि
भोगात् उदाहृता पूर्वमुनिप्रवर्यैर्नियोजनीया गणनक्रमेण १ मध्यमराशिमेकरत्नस्य चत्वारिंशत्संख्यानगम्यशेषांश
नाडी षोडशः प्रागुक्तशाकेन्द्रकाल इति क्रमेण यत्र राशौ स्थितो गुरुः ततः षष्टिसंवत्सराणां नियोज्य इत्यर्थः एतदाह तपसि
खलु यदा सा गुरुर्मेषं याति माघसि प्रथमलवगतः सन्वासवेवासवेज्यः निखिलजनहितार्थे वर्षवृन्दे वरिष्ठः प्रभव इति तदा
नीजायतेह्यत्र तदानीम् २ तपसि माघमासि वासवे धनिष्ठायां प्रथमलवगतो वासवेज्यो गुरुः कुंभं याति तदानीं प्रथम
संवत्सरो जायते इत्यर्थः प्रभवादिसंवत्सराणां पंचभिरेको युगः एवं षष्टिसंवत्सरैर्द्वादशयुगा भवंति तानाह तत्रैव युगं
भवेद्वत्सरपंचकेन युगानि तेद्वादशवर्षषष्ठ्यः भवंति तेषामधिदेवताश्च क्रमेण वक्ष्यामि मुनिप्रणीताः १ विष्णु १ जीवः २
शक्रो ३ दहन ४ त्वष्टा ५ हिर्बुध्न्य ६ पितरो ७ विश्वे ८ सोमश्चेंद्रज्वलनो नासत्यौ वैत्यश्वभगा सुगमं श्रेष्ठ्यं फलानि ॥
श्रेष्ठ्यांतरे सर्वे लोकाः प्रमुदिताः सुविनीयमेतत्परः राजानो दानशीलाश्च युगे विष्णोः समर्चिता १ वेदधर्मरता विप्रा
नो गतमत्सराः शुभकर्मरता लोका युगे जीवस्य निश्चितम् ३ वाताग्नितापसंतप्ता राजानो राज्ञानोयुद्धदुर्मदा दहनस्य
युगे लोका मेघाश्चाल्पजलप्रदाः ४ शिल्पिनः सुविनीता लोके मध्यमा सस्यजातयः क्वचिद्दुर्भिक्षजापीडा युगे त्वष्टा सर्वेक

ज्यो॰ चित ५ यद्विर्त्रंश्चयुगेलोकाः कृषिवाणिज्यतत्पराः अन्नवारियुता पृथ्वी मूककीटादिदुर्जयः ६ पितृयुगे धर्मपरा लो
क॰ कामेत्स्ववादिदः तथापि सस्यसंपत्तिश्चौरतस्करतो भयं ७ क्वचिद्वृष्टिरनावृष्टिः क्वचिद्दुःखं क्वचित्सुखं वैश्वदेवयुगे लो
त॰ कास्तथापि धर्मतत्पराः ८ बहुसस्ययुता पृथ्वी मेघा भूरिजलप्रदाः लोकाश्च सुखिनो संति युगे सौम्यस्य निश्चितं ९ क्व
३ चिद्वातः क्वचित्तापः क्वचिद्वर्षति वारिदः युगे चेन्द्रज्वलनयोः प्रजा शोकभयाकुलाः १० लोकाः व्याधिविनिर्मुक्ताः अन्ना
3 वारियुता मही मिथो जो सौख्यमतुलं युगे नासत्यदैवते ११ गोमहिष्यन्नविपुला पृथ्वी लोकाश्च निर्भयाः स्त्रीणां सौख्यं च
चौराणां भयाद् आदित्ययुगे सति १२ युगस्य पंचवर्षाणां संज्ञामाह संवत्सरश्च प्रथमो द्वितीयः परिवत्सराः तस्मादिडावत्स
रश्च चतुर्थश्चानुवत्सरः उद्व(त्स)रः पंचमः स्यात्फलमेषां यथाक्रमात् वृष्टिसमर्घं प्रथमे द्वितीये प्रभूततोयाकथितस्तृतीये
पश्चाज्जले संचतिरथ चतुर्थे स्वल्पोदके पंचमवत्सरे स्यात् १ अग्रवा प्रथमे वृष्टिपश्चादन्नास्तीत्यर्थः अथ वर्षाधिपानय
नमेकपरिपाट्या शाके त्रिशेषे त्रिगुणे चतुर्थां षट्नंदभास्वत्तिथिसंयुतेऽथ वर्षेशमंत्र्यब्दपसस्यपाः सूर्यादिसौराः
पुनरद्रिशेषाः १ शाके त्रिभिः संयुते चतुर्थां संस्थाप्य यथाक्रमं षट् ६ नन्द ९ भास्वत १२ तिथि १५ भिः संयुते सप्तभि
हृते शेषे प्रथमे के राजा द्वितीये मंत्री तृतीये जलेशः चतुर्थे सस्येशः अथ वर्षाधिपादि सौरः चान्द्रेन चैत्रस्य शुक्लप्रति
पत्तिथौ वारश्च यो भवेत् वर्षाधिपः स विज्ञेयः शुभाशुभफलप्रदाः ज्योतिर्निबन्धे न्यदप्याह चैत्रादि मेषचापार्कितुलं
मकरकर्कटाः नृपो मंत्री धान्य मेघ रस नीरस सस्यपाः १ चैत्रशुक्लप्रतिपदि सूर्योदयकालिको राजा दिनद्वयव्याप्तित्वा
पूर्वेण उदयमारभ्य सकलदिनव्यापित्वात् तथापि पूर्वेणैव यथा चैत्रप्रतिपदि यो वारः प्रोक्तः स एव वर्षेशः उदयद्वित ३

येषु सर्वं एव स्यादिति अत्रोदययुगलेऽन्यदिने ऽस्यार्थः केचिदाहुः अमाप्रतिपदोः सन्धिमध्याक्रान्तसर्वतोयदि तदाना
ह्नि नयो राजा परतस्मिन्नब्दे राजा भवेदिति १ तत्र सूर्योदयकालिको राजेति सर्वसंमतं एवं मेषसंक्रान्तिप्रथमदिने यो वारः स
मंत्री एवं चापादोऽस्तेयः अथ मेषादिराशीनामायव्ययगणनामाह स्वस्वामिवर्षाधिपवत्सरैरैक्यं त्रिघ्नं शराप्तं तिथिभक्त
शेषम् आयो व्ययलब्धत्रिगुणाशराप्ताशित्यब्धुतः शेषमिते व्ययः स्यायः स्यात् तत्रांकास्तु वेदश्वावर्षाणि तेषां नियथा स
र्यस्य सू ६ चं १५ भौ ८ बु १७ बृ १९ शु ११ श १० यो वर्षेषु वर्षाधिपस्तद्वत्सरमेषादिपतिवत्सरेण स्वस्वामी वत्सरेण केन्द्र
त्य त्रिगुणिते पंचभिर्युते पंचदशभिः शेषते तदा शेषा यः स्यात् अथ लब्धे त्रिगुणिते पंचदशभिः शेषते व्ययः स्यात् यथा
वर्षेशो रविस्तद्वर्षाणि ६ मेषस्वामी भौमः तद्वर्षाणि ८ ऐक्यं १४ अथ संक्रान्तौ धान्यादिगणना ग्रंथान्तरात् सूर्यसंक्रान्ति
राश्यंके तिथिवारादिसंभवम् राश्यंकेन समं कृत्वा समभिर्गुणयेत्ततः त्रिभिः शेषे फले ज्ञेयं मासि मासि यथाक्रमं एके
न सममता ज्ञेया द्वाभ्यां तस्समर्घता शून्ये महर्घता ज्ञेया गणनीयं हयकयक २ अथ अर्वाकानाह तिथीनां नतिर्थ्यकाए
वज्ञेया फलितस्कंदे अर्वाकविधिलिखितं अथ सूर्यादीनां वर्षाधिपत्वे फलमाह दैवज्ञचिंतामणौ अस्तसस्ययुता धरा
स्त्री वनदंष्ट्रिभिराकुला स्वल्पदुग्धप्रदा गावो रवौ वर्षाधिपे सति लोकाश्च व्याधिपीडिताः सूर्यप्रचंडरश्मिस्तापन्मेघाः स
स्यजलप्रदाः नष्टप्रभं तथाकाशं सीदंति पशुजातयः २ परस्परं त्वयं यांति राजानो युद्धदुर्मदाः संप्रवृत्ते दिवानाथे वर्षे
मासादिपालके ३ बहुसस्ययुता पृथ्वी बहुवारिप्रदा घनाः लोकाश्चैवाभिनंदंति वर्षेशे रजनीपतौ ४ प्रचंडवातानलचौ
रपीडा भवंति लोकाः सावड्डः खभागिनः संवत्सरे भूमिसुतस्य जाते सस्यस्य नाशो भुजगप्रकोपः ५ राजानश्चाभिनंदंति

ज्यो॰ वृष्टिर्यान्ति कलाविधः जलान्नपूरिता पृथ्वी उग्रे हेनान्नसंशयः ४ सर्वसस्ययुता पृथ्वी लोकाश्चानन्दसंयुताः त्यक्तवैरा
क॰ रा मदोपालायाते वर्षाधिपे रवौ ५ नित्यं जयान्विता भूपा लोकाश्चानन्दसंयुताः बहुसस्ययुता पृथ्वी मेघा बहुजलप्रदा : ६
त॰ कान्ते रमंति वनिता संगीतो गाविराजिताः वस्त्रालंकारधारिण्यो वर्षेशे भृगुजे सति ६ वाताः प्रवान्ति उष्णा दिशाश्च रज
४ सा हताः जलान्नवर्जिता लोकाः पृथ्वी नाशं प्रयाति च ७ अहे शौरविजे जाते यान्ति वृद्धिं च दस्यवः इति वर्षाधिपफलं अथ
५ घजलादिगणना शाके वह्निगुणं कृत्वा समभिर्भागमाहरेत् शेषं नेत्रगुणं कृत्वा पंच पंच नियोजयेत् १ लब्धं वह्नि
गुणं कृत्वा वर्षादि समभागतः शून्ये पंचैव विज्ञेयाः सर्वमेवं नियोजयेत् २ वर्षा धान्यं तृणं शीतमुष्णवायुश्च वृद्धयः।
त्यप्रश्च विग्रहश्चैव ज्ञेयमेतत्क्रमेण च ३ शाकं त्रिभिः संगुण्य समभिर्लब्धमेकत्र स्थापयेत् यल्लब्धं स्थापितं तत् त्रिगुणि
तं कृत्वा समभिर्हरेत् शेषे हि गुणिते पंचयुते त्यणविश्वा भवंति एवं क्रमेण राजाधिकं साधनीयं यावल्लब्धं प्राप्यते अन्यच्च
शाकः सागरैस्ताडितो नगहृत् लब्धं निधाय क्वचित् शेषं दस्रहृतं शशाकसहितं त्वत्ट स्वषभिः क्रमात् आलस्यतत
उद्यमश्च गदितः पांतिस्तथा क्रोधयुक् दंभो मेत्र ममयोत्तवश्च कथितं पापं च पुण्यं तथा १ पूर्ववत्साधनक्रमः शाकं च त्रि
गुणं कृत्वा भागो वेदैर्विधीयते एमेवं विजानीयात् दावती दियथाक्रमं २ आवर्तश्चैव संवर्त्तो पुष्करो द्रोण एव च चत्वार
रो जलदा ज्ञेयाः फलैर्वै तु यथाक्रमं ३ आवर्ते चिंतिता वृष्टिः संवर्ते तत्र भूरिता पुष्करा दुष्करा वृष्टिः द्रोणे वर्षति सर्वदा ५
अथ रोहिणी विचारः राशिचक्रं लिखित्वादौ मेषसंक्रांतिभादिकं अष्टाविंशतिकं तत्र लिखेन्न तत्र मंडलं १ सिन्धौ द्वौ
यं द्वयं दद्यात् अन्यत्रैकोकेकमेव च चत्वारः सागरास्तत्र सन्ध्यश्चाष्टसंख्यया २ शृंगाणि तत्र चत्वारि तटान्यष्टौ स्मृतानि
५

च रोहिणीपतिता यत्र तत्र तैथ्यं शुभा शुभे ३ समुद्रेषु महाहृष्टिस्तटे हृष्टिश्च शोभना पर्वते विन्दुमात्रा स्यात् खंडवृष्टि
श्च संधिषु ४ मेषसंक्रांतौ यत्र तत्र भवति तदा हिमानीयं यत्र रोहिणी पतिता तत्र फलं वदेत् चतुर्णा समुद्रसंज्ञा रो
हिण्यो नलभं च वत्सरं तत्तु नाभिस्त्वषाढाह्वये सार्पेनृपितृदेवतं क्रूरसमेषु छेदः फलं शोभनं देहे क्रूरविपीडिते तिलज
नाभ्यो भयं तत्कृते पुष्पे मूलत्वेयच्छदयसस्यस्य नाशो फवे वर्षप्रवेशातकुनक्षत्रेषु क्रूरयुतेषु तन्नत्राषाढमर्ष्यः अथा
जाते वा रुद्रसंहिताया वृश्चिकवृषप्रवेशभावो इति अतिविस्तरेणालम् पूर्वं लिखितत्वात् ॥ अथ संक्रांतौ परि
मेषादिराशिस्थसूर्यफलमाह दैवज्ञचिंतामणौ मेषराशिस्थिते सूर्ये तुला भांडा मृतानि च एतं वै तिलतैलं च फलेया
ति महार्घतां १ वृषराशौ यदा सूर्यः कनकात्रपरित्तयः भवत्यत्र न संदेहस्तथा कार्पाससंभवे ३ कर्कटस्थो यदा सूर्यस्ता
रावर्षति वासवः तस्मिन्काले तु धान्यानि क्रयविक्रये महार्घतां ४ सिंहस्थे च दिवानाथे सर्वधान्यानि नित्यशः महार्घेति
न सन्देहस्तैलमिक्षुरसं तथा कन्याराशौ यदा सूर्यस्तदा यांति महार्घतां कौलिके रक्तवर्णद्रव्ये तुला भांडाश्रितानि च ६ तु
लायाते दिवानाथे धान्ये हेमपरित्तयः भवत्यत्र न संदेहो गजानां च परित्तयः ७ वृश्चिकस्थे दिवानाथे धान्यं मूल्यसमं
भवेत् लोहितानि समस्तानि द्रव्याणि सुलभानि च ८ भवत्यर्के धनुः सस्ये सुभित्तं च परं स्मृतं तिलतैलमसल्यार्घं जं
यते नात्र संशयः ९ मीनराशिगते सूर्ये फलदानमहार्घतां तथापि सममायाति सुभित्तं तेन कञ्जवेत् ११ यदा पूर्वो
क्तयोगा न संति तदा नवाशुभे प्रत्यर्थाश्वल्यं वष्यमः पूर्णिमायां तुला वह्ने यदा रविः संक्रांतिः स्यात्तदा षष्ठी दुर्भित्त
भय संज्ञला १ कृत्स्नवर्षाप्रतिपत्तियोश्च तुलादिसंस्थे यदि संक्रमः स्यात् चतुर्दशीकामतिथौ च सूर्ये गोजं गवर्षेषु

ज्यो॰ कं॰ त ५ 5

महाभिधानतः २ अन्नदेषोमहार्घमित्यर्थः यदादर्शेचराकायांमहोत्पाताभवंतिचि प्रतिमासंसूर्यवशादर्घवाच्यो १
विशेषतः ३ अर्घोमहार्घमित्यर्थः यस्मिन्मासेवृत्तेर्थेन विक्रेतालाभमाप्नुयात् वृषेचफलमूलानांसंग्रहेलाभमा
दिशेत् १ मासिचतत्रैवलाभःस्याद्विक्रेतुर्नात्रसंशयः मिथुनस्थेसर्वमानधान्यानिचविशेषतः गृहणीयाश्चततः ष
ष्ठेमासेलाभंसमादिशेत् १ कर्कराशिगतेसूर्येगन्धतैलमधूनिच फलितानिगृहीत्वावैलाभोमासेद्वितीयके २ सिंहे
स्वर्णरजतमणिमौक्तिकमेवच वर्मास्त्रशस्त्रचर्माणिगृहणीयाल्लाभमिच्छया ३ विक्रेतःपंचमेमासेलाभोभवा
तिनान्यथा कन्याराशिगतेसूर्येखरोष्ट्रगजवाजिनो षष्ठेमासिचविक्रेताद्विगुणंलाभमाप्नुयात् तुलाराशिगतेसूर्ये
पीतकृष्णानिकांचने ४ कांचंमणिंचगृहणीयाद्धान्यानिचविशेषतः विक्रेतालाभमाप्नोतिषष्ठेमासिनसंशयः ५ १
वृश्चिकस्थेदिवानाथेवस्त्रमाल्यफलानिच गृहीत्वालाभमाप्नोतिवत्सरार्धेगतेसति ६ चापगतेर्केरत्नानिशंखमुक्ता
प्रवालकाचकुंकुमंचप्रगृहणीयाद्धर्षोर्थेलाभमादिशेत् ७ मृगेकुंभेचगृहणीयाल्लोहधान्यानिभास्करे विक्रेतालाभ
माप्नोतिमासमेकंगतेसति ८ मीनराशिगतेसूर्येवस्त्रमाल्यफलानिच गृहीतालाभमाप्नोतिवत्सरार्धगतेसति ९ अ
धाधिमासोरत्नमालायां सविच्चमंडलमेतियदाशशीतदनुसंक्रमणंकुरुतेरविः सचमहोत्सवनाशकरस्तदानिव
दैःकथितोह्यधिमासकः १ अमावस्यायांयदारविसंक्रमोभवतितदाधिमासोभवतीत्यर्थः अर्थान्तरात् द्वात्रिंशद्भि
गतेमासेदिनैःषोडशभिस्तथा चतसृभिर्नाडीभिःपतत्येकोधिमासकः १ एकस्मादधिमासात्तुनराधिमासपतनेका
लोयं फलंयथा चैत्राधिकेसुभिक्षंस्यात्क्षेमारोग्यंतथैवच वैशाखेविवर्धतेदेवोमासोचतरएवच १ ज्वरार्तिसावरोगाश्च ५

आयुयोविविधान्नृणां हिमेहेमवर्णेराज्ञोयत्नानांचप्रवर्तनं २ श्रावणेषाढेशुभोधान्यैःसुभिक्षानिधप्रकाशो श्राव
णेचान्नवृद्धिःस्यात्सर्वकामस्तथानृणां ३ विरोधःक्षत्रियाणांतुप्रौष्ठभाद्रपदेतथा श्रस्युज्यन्यचक्रेणचौरैःसंपी
ड्यतेप्रजाः ४ विरोधस्तत्रभवतिदुर्भिक्षंतत्रदारुणं राजभार्याविनश्यंपतिविप्राणांवृद्धिरुत्तमा ५ हिकार्तिकेशुभे
धान्येनशोकमरणंक्वचित् हिमार्गशीर्षेसौभिक्ष्यंनीरोगाभवतितथा ६ हिपौषेवर्तमानेतुराजाधर्मपरोभवेत् हि
माघेभवतित्वयःप्रजादेतुपरःप्रजा ७ हिफाल्गुणेशुभंक्षेमंनीरोगाःसततंप्रजाः सुभिक्षंसर्वदेशेषुकालदोला
त्रसंशयः इतिधिमासफलकथनम् ॥ ॥ ॐअथकृत्तिकादिनक्षत्रस्थितमानुषादिवस्तुन्याह ज्योतिषाविता
मत्तौ आचार्याणांमतेन मंत्रस्वरगुरुत्वाश्चश्वेतपुष्पाकृताग्रयः माष्पकाश्चपुरोधाश्चगोपितानासकारकाः आका
रत्नाश्चविप्राश्चकृत्तिकायांसमाश्रिताः रोहिण्यांसुव्रताश्चपार्थिवाजोयोगतत्पराः कर्षकाश्चचवैश्याश्चसंपन्नावाणि
जोतपाः ४ मृगेसुगंधद्रव्याणिफलवस्त्रजलोद्भवाः मृगारत्नविहंगाश्चकामीगोमयलेखकाः ५ वधबंधनतैलय
सव्यभेराभिचारिणः यान्यवेतालमंत्रज्ञारौद्रेचसमाश्रिताः ६ आदित्येशौचसंपन्नामेताश्चसंयुताः शिल्पिनसेवका
यान्येवनिजोवृपसंयुताः ७ पुष्येचयवगोधूमाःसाधयोयात्तकान्नृपाः जलजीवीव्रततवताव्रतनिष्ठास्तथानराः ८ शु
क्तिद्रव्याणिमूलानिभिषग्यान्येफलानिच तस्कराःक्रमयःसर्पाभुजंगैःसमाश्रिताः ९ मघायांधनधान्यायायाश्चवादाः
स्त्रीविरोधिनः पितृभक्ताश्चवनिजोजनाःश्रयंतिपर्वतान् १० भगेकर्पासलवणपण्यानिचकुमारकाः मधुगन्धर्वस्त्री
भगास्तैलिकाःशिल्पिनस्तथा ११ अर्यम्णोवित्रपापानंपाविजाःप्रासुचिंतकः धनिनाशौचसंपन्नादातारःकर्मतत्प

ज्यो॰ कू॰ त॰ ४६

गः १२ हस्ते च नक्षयथान्यानि पण्यानि वणिजो गजाः तस्कराः कृतिसंपन्ना लेखजो युक्ताश्च शिल्पिनः १३ चित्रायां भाजया।
न्यानि पण्यानि व स्तकगंधर्वलेखकाः गान्धर्वा मणिराजस्ताय रूत्ताशालकांचनं १४ स्वातौ पत्तिमृगाश्वाश्च यथान्यानि निज
स्तथा तुलाभांडाश्रिता गावो महिष्यार्कमणिस्तथा १५ तेजस्विनो मंत्रशीलावलिवेदाग्निहोत्रिणः फलवृक्षाश्च चण।
काः कार्पासेन्द्राग्निपूजकाः १६ मैत्रे कर्मसमायुक्ताः शावदंत्रं च माधवः १८ मूले भैषज्यविषजाः फलपुष्पोपजीविनः य
निनो गणमूर्वीश्च फलानि कुसमानि च १९ आप्ये च जलगा मत्स्या धनशौच समन्विताः सेतुकूटारिजीवी च फलपुष्पास्तु
जातिच २० वैश्वदेवे महामात्रदस्यश्च बहुजीविनः स्थावरा देवभक्ताश्च बलभोगसमन्विताः २१ श्रवणे मायकाश्चैव
निरयुक्ताश्चैव सेवाः मिथ्यावादाः कर्मयुक्ताः सत्यवंतो जितेन्द्रियाः २२ वसुभे मानसंयुक्ताः क्लीबाश्च बलसौहृदाः
भार्याद्वेषादानशीलाधनवंतो जितेन्द्रियः २३ शतभे पाशिका मत्स्यावन्याजलचराणि च शौनिकाः शांडिकाश्चैव त।
थाश्वाकुनिका नराः २४ पूर्वाभाद्रे च पशुपा हिंस्राः कीनाशतस्कराः धर्मद्वेषो विरहिता निकृष्टकुशला नराः २५ अहिर्बु
ध्न्ये विप्राश्च क्रतुदानतपोनराः स्वकुधान्यं च भूपालाः पाखंडाः स्त्रमिणोयनाः २६ रेवत्यां फलपुष्पाणि शंखमौक्तिकवा
रिजाः सुगन्धपुष्पवणिजा कर्णधाराश्च सेन्यवं २७ तुरगाद्वे च तुरगा वणिजैवद्याश्च वाडकाः समासंतोहपर्यंतस्तथा वैसेव
काः स्मृताः २८ रक्तमांसाशनो यामेव वधरता जनाः सत्याद्वारगौरीदीनाथान्यानि च जलोद्भवाः २९ शनिसूर्यकुजार्काभि
ग्रहेणाभ्यंतहूषिते पाडुवक्रेगते थिले युधाक्तन्विदोविडः ३० शौर्दंभभूतविड्डः यदोपभूतस्यदेशस्यात्मस्वरूपंसदि
ते ज्योतिदास्वरूपस्थे पापग्रहादिगुक्तदर्शनवर्जिते तदास्ववर्गस्यतर्ने त्रुतोजनवादेः पीडनेस्ववर्गस्पमहाविंदगुषिकांबम ६

ॐ अथ प्रकीर्णयोगानाह त्रस्तक्रमभूमितनया भौमं गर्ते समाश्रिताः नश्यंति लोकास्तावनः स्तंभितं जनयंति हि १ बु शु
भौ एवं सर्वे त्र सां केतुसंस्तेयं एकराशौ संस्थिता येते सौम्यशुक्रदिनाधिपाः सर्वधान्यमहर्घत्वे मेघाः स्वल्पजलप्रदाः २
बु शु सू शनिराहु यदैकत्र भवेतां सहितौ यदि सर्वधान्यसमर्घत्वे राजानो भयविह्वलाः ३ श रा महीसुतो दैत्यगुरो
हितस्मगुरु यदैकत्र समाश्रिता ग्रहाः तदा सुभिक्षं च यवान्नसंग्रहे मासे च तैर्थ विपुलस्य लाभः भौ शु जी सूर्येज्यका
विमन्दाश्च राहुरेकत्र संस्थिताः मेघाजले प्रमं चेति सर्वधान्यमहर्घता ४ सू बु शु श रा रविसुतगुरुमंदाश्च राहुशुक्रा
यदा स्थिताः स्तम्भितदेशमारो गंयतस्मात्कालेन संशयः ५ सू बु जी श रा श्रवणे याति दिवानाथः श्लेषे च भृगुनन्दनः मघे
सोमसुतो याति भवत्यत्र महर्घता ६ एकराशौ राशिपतेरेव क्रमः सू बु शु गच्छतोग्रे याति बुधः श्लेषे समाश्रितः धनधा
न्यजलानस्यात्प्रजानंदति सर्वतः ७ शु चं सू बु एते शुभयोगाः रोहिणीं तु यदा गावेतौ यदि सूर्यमहीसुतौ मासं महर्घो
तोर्याति धान्यानि सुस्थतां पुनः ८ भानुकेतुश्च भरणीं मृगे वा यदि संस्थितौ लवणं महर्घतां याति सिन्धुदेशे ज्वरे वि
डः वदेत् ९ स्वातिं याति यदा भौमो रेवत्यां याति भास्करः चलचित्ता महीपालाः प्रजानाशं प्रयान्ति च १० सू श्रवणाया
गतः सौरिर्ज्येष्ठायां च बृहस्पतिः पश्चिमायां तदा युद्धं प्रजानाशो भविष्यति ११ मूले मन्दो बुधः स्वात्यां मघायां चेन्दु
मा स्थितः संग्रहे सर्वधान्यानां लाभो भवति नान्यथा १२ विशाखे च यदा मन्दः समर्घे च यदा रविः तदा जलविनाशः स्यात्
त्प्रजानां कदनं महत् १३ श्रवणे च यदा क्रूरो ग्रहः कश्चित्समाश्रितः सूत्रं महर्घतां याति गोधूमश्च विशेषतः १४ वाम
वैश्वे यदा सौरिर्भूमिपुत्रेण संयुतः न वर्षति तदा मेघः सस्यहानिश्च जायते १५ वारुणे च यदा जीवश्चित्रायां च स्थितायां च

ज्यो० क० त०

थवासतः नाशमायांति गोधूमाः सर्वसस्यमहार्घता १६ राशियोगानाहु भानुर्भौमो भृगुसुतः शनिस्तेत्रैसमाश्रिताः
यदा निशापतिस्तत्र तदा दुर्भिक्षतो भयं १७ सू भौ शु चं वृषे राहुर्यदा भौमः षष्ठमासे महद्भयं भवत्यत्र न सन्देहस्त
दा दुर्भिक्षपीडनम् १८ जी रा भौ एकराशिंगतावेतौ यदा शुक्रो गिरासुतौ तदा मेघा न वर्षंति वर्षाकालेन संशयः १
जी भौ गुरुशुक्रावेकराशिगतौ दुर्भिक्षकारकौ युद्धदोषानिमाहेयौ तथा दुर्भिक्षकारकौ २० सू शु श भौ रविशु
क्रजीवभूज्ञा यदैकत्र समाश्रिता घृततैलमसूरान्नमहार्घं तिमहद्भयं २१ सू शु भौ शुक्रमन्दारजीवाश्च यदैकत्र स
माश्रिताः मेघा जलेन सिंचंति दुर्भिक्षे जायते तदा २२ शु श भौ जी दिननाथेन्दुगुरवो यदैकत्र समाश्रिताः उत्तरस्यां
दिशि तदा प्रजाक्रंदंति नित्यशः २३ यावन्नगुरुवस्त्राणि संग्रहे च कृते सति तदा तस्मिन्मेला भौमा से भवति शुष्कलः २४
सू चं जी गुजाकौ तु जीवाश्च सिंहराशि यदा गताः छत्रभंगः प्रजानाशो भयभीता च मेदिनी २५ सू चं बु जी ग्रहा
णामेकस्मिन्यदि भवति ष निवसति स्तदा गोलो योगः प्रलयपदमिन्द्रोपि लभते नृपाणां नाशः स्याज्ज्वलति वसु
धा शुष्यति नदी भवेल्लोको रंकः परिहरति पुत्रोपि जननीं २६ सूर्ये षड्ग्रहयोगः मेषं समाश्रितो भानुः षष्ठौ च यदा
णीसुतः भयव्याधियुता लोका नृपाणां कदनं महत् २७ वृषराशौ यदैकस्थाः शनिभार्गवसंभूमिजाः दुर्भिक्षे राज
भंगश्च लोकानां भयमादिशेत् २८ श शु भौ मेषे शनैश्चरो भानुर्भार्गवो भूमिजस्तथा दुर्भिक्षं च प्रजापीडा मेघा वर्षं
ति नो जले तदा हस्ती भयाज्जलाः २९ श सू शु भौ वृषभानुजजः सौरिस्तदा दुर्भं समादिशेत् दुर्भिक्षं च प्रजापीडा मे
घा वर्षंति नो जले ३० सू भौ श मीनराशिगते मन्दे कर्कटस्थे बृहस्पतौ तुलाराशिंगते भौमे तदा दुर्भिक्षमादिशेत् ३१

ग्रा २२ ह ४ भौ० ० भूमिपुत्राकिंभृगुव्रह्मलाराशिं समाश्रिताः तदा युद्धं महाघोरं राज्ञां चैव परस्परं ३२ भौ के पु चन्द्र
भार्गवयदास्तमीनराशिं मुपर्यान्ति वै तदा दुर्भिक्षं भवति धान्यकेषु विवाविरिक्षनजनं प्रमेचति ३३ चं पु भौ १२
गुरु शुक्रः शनिवक्रं करोति च यदा तदा करोति नवमे मासि तिलतैलमहार्घता ३४ वाराहसंहितायां भृगुगुरुस्त्वा
पव पूर्वकाष्ठयोः परस्परं समसप्तमराशिगौ यदा तदा प्रजा रुग्भयशोकपीडिता न वारि प्रवर्षति पुरन्दरोज्झिते ३५ अपर
पूर्वकाष्ठयोः पश्चिमपूर्वदिशोः पश्चिमे वा पूर्वे वा शुक्रो गुरुर्वा अन्योन्यं समसप्तमराशिगौ स्यातामित्यर्थः गार्गीये अन्यो
न्यसप्तसंस्थौ तु यदा शुक्रबृहस्पती पूर्वसन्ध्यागमौ घोरं जनयेतां महद्भयं ३६ अन्यच्च संहितायां यदा विशाखासु
महेन्द्रमंत्री सितश्च भानोर्दहनर्क्षयातः तदा प्रजानामनयाति घोरः पुरः प्रभेदो यगयोस्तथैव ३७ पुरः प्रभेद इति तयो
रेकर्क्षं नक्षत्रंगतयोः सतो नगरभंगो भवति इत्यर्थः पराशरस्य कृत्तिकासु शनिश्चापि विशाखायां बृहस्पतिः ति
ष्येद्यदा तदा घोरः प्रजानां च क्षयो भवेत् ३८ एकं नक्षत्रमासाद्य बृहस्पतेर्गुरामध्यापि अन्योन्यभेदं जानीयात्तदा पुरनि
वासिनामिति ३९ अथ जलयोगाः संहितायां प्रायो ग्रहाणामुदयास्तकाले समागमे मंडलसंक्रमे च पक्षक्षये ती
क्ष्णकरायनांते वृष्टिर्गते वै नियमेन चन्द्रः ४० मंडले भरण्यादि नक्षत्रचतुष्के अयनांते उत्तरदक्षिणायनावसाने
आर्द्रागते योगांतरमाह प्रावृषि शीतकरो भृगुपुत्रात्सप्तमराशिगतः शुभदृष्टः सूर्यसुतोत्र च पंचमगो वा सप्तमगो
अ जलागमनाय ४१ वासिष्ठायां समागमे पतति जलं ज्ञशुक्रयोर्जीववयोर्गुरुसितयोश्च संगमे यमारयोः पवन
हुताशजं भयम दृष्टयोरसहितयोश्च संग्रहैः ४२ अन्यच्च अथतास्तेतो वापि ग्रहाः सूर्यावले विना तदा यदा प्रकुर्वंति

ज्यो॰ क॰ त॰ ८ ४

मत्हीमेकार्णवांध्रुवं ४३ अस्तोदयाभिलाषिणा इत्यर्थः यद्येकराशौ भवतः सितेन्दुजौ तौ याभि पूर्णांज्ञकृतौ व सुन्दरौ
तयोश्च मध्ये यदि पश्यवान्यवादिः तदा शोषमुपैति मेदिनी ४४ दैवज्ञकेदाभरणे एकराशिगतावेतौ चन्द्रमाधरा
णीसुतौ यदि तत्र गतो जीवः करोत्येकार्णवां मही ४५ चलत्यंगारके वृष्टिः प्रविष्टे च शनैश्चरे अस्तुपूर्णां महीं कृत्वा प
श्चात्संचरते गुरुः ४६ अनयस्य शुक्रे चास्तंगते वृष्टिरुदये च वृहस्पतेः सूर्यस्य वक्रतो गच्छेद्यदा शुक्रो बुधोऽपि वा ४७ वर्षा
कालेन सन्देहस्तदा पृथ्वी जलाप्लुता उभौ गच्छतस्तदा पूर्णयोगः पूर्वाग्नेये तथाश्विन्यां हस्ते त्वाष्ट्रेऽश्ववारुणे वारुणे मे
न्द्रे च वर्तते भौमस्तिष्ठन्वृष्टिकृत ४८ अथ जलशोषणयोगः सर्पेन्द्रपित्रौ देवप्राजापत्योत्तरासु च विचरन् जलदा
न् इति भौमः संवर्तकानपि ५० अथ वेभुवैलवचापि मूलेषाके चरन् कुजः घोराकरोत्यनावृष्टिं नत्र वर्षी विमुञ्चति ५१
दैवज्ञकेदाभरणे व्रजति यदि कुजः पतंगपृष्ठे घटइव भिन्नतरो जलं ददाति अथ चलति दिवाकरोऽग्रतो सौ व्रजति च
नानपि शोषितुं समर्थः ५२ पतंगपृष्ठे सूर्यपृष्ठे एतेन कुजपृष्ठगतो भानुः समुद्रमपि शोषयेत् यदा चांगारकः सिंह
तदांगारवती मही सएव सूर्यवक्रतः समुद्रमपि शोषयेत् ५३ सूर्यस्य वक्रतः सिंहराशेः कन्यायां स्थितो जलशोषक
इत्यर्थः अस्तंगतो जलाद्वृष्टिरूपैति नाशमंगारको यदि वृहस्पतिनैकराशौ शोषं प्रयाति सरितो रूवनिर्भयाश्च पा
तत्रर्ये भवति चात्र तथा वृष्टिः ५४ अतिचारं गते जीवे क्रूरे वक्रत्वमागते ननं षशस्त्रभिर्गतो याहे ये धान्यं भारयिष्यति
अथ नाडीचक्रे कृत्तिकादि लिख्येद्भानि भाभिजिं निक्रमेण च ताराचतुष्क वे थेन माडिके कामप्रजायते ५५ तासां ना
मान्यं वत्वे तथा चैव फलानि च कृत्तिका च विशाखा वा वैमैत्रं भरणी तथा ५६ तर्जीयापानि नाडीस्याच्चन्द्रनाडी च

सामता रोहिणीस्वातिज्येष्ठा च द्वितीया नाडिका मता १८ आदित्यप्रभवा नाडीतिसम्मता सौम्या चित्रा तथा मूलपैत्रते
च तृतीयका इयमंगारका नाडी दहनाख्या प्रकीर्तिता रौद्रं हस्त तथा पूर्वाषाढा चोत्तरभाद्रक १९ चतुर्थी जीवनाडी
सा त्सौम्यनाडी प्रकीर्तिता पुनर्वसूत्तराफल्गुन्युत्तराषाढकतारका २० अजपादस्य शुक्रस्य पंचमी नीरनाडिका पुष्यं दे
फाल्गुणी पूर्वामभिजिस्तु तत्तारका षष्ठी नाडी च विज्ञेया तु धाख्या जलनाडिका अश्लेषर्क्षं मघा कर्णो धनिष्ठा भं तथैव
च अमृताख्या हि सा ज्ञेया सप्तमी चन्द्रनाडिका मध्यमार्गस्थिता सौम्या नाडी तस्याग्रपृष्ठतः सौम्ययाम्ये गते त्रेधे नाडिका
नां त्रिके त्रिके क्रूरा याम्यगता नाड्यः सौम्याः सौम्यदिगाश्रिताः मध्यनाडी च मध्यस्था ग्रहरूपफलप्रदाः एकनाडीगता
हन्द्वे ग्रहाः क्रूराः शुभा यदि ततो नाडीफले वाच्यमशुभं यदि वाशुभे २१ अथ फलमाह ग्रहाः ऊर्ध्वमहावाते गताश्चंडाख्य
नाडिका वायुनाडीगता वायुं दाहं च दहने गताः २२ सौम्यनाडीगता मध्ये नीरस्य मेघवाहकाः सजला नीरदा स्वन्द्वेज
लदाः परिकीर्तिताः २४ एकोप्येतत्फलं यत्र स्वनाडीसंस्थितो ग्रहः भूसुतः सर्वनाडीषु धत्ते च निजसंभवं एतत्सामा
न्यविज्ञानमाह प्रावृट्काले समायाति रौद्रर्क्षे च स्थिते रवौ नाडिवेगसमायोगे जलयोगं विचारयेत् २५ यत्र नाड्यां
स्थितश्चन्द्रः तत्रस्थः खेचरो यदि क्रूरा सौम्यविमिश्राश्च तदा वृष्टिरनुत्तमा २६ एकर्क्षे च यदा योगो जायते यदि खेच
रैः तत्रकाले महावृष्टिर्यावत्तत्रांशके शशी २७ केवलैः सौम्यपापैश्च ग्रहैर्विज्ञाय दा शशी ददाति तच्छं पानीयं तु दिने
न भवेद्ध्रुवम् २८ यस्य ग्रहस्य नाडीस्थश्चन्द्रमा ग्रहणं च हृष्टो युक्तः करोति तं भोय दिनीणो न जायते २९ मध्यनाडीगतश्च
न्द्रस्तत्र वै दाशुभाशुभाः हिमवतः पंचपर्णीये दिने त्वेवं त्रिपंचके ३० आयानतत्त्वक्रमेण चन्द्रवशाद्दिनानि ज्ञेयानि हि र

ज्यो॰ क॰ त॰

चतुः ४ पंच ५ त्रिसप्त २१ एवं जलाख्यानाडिस्थे चन्द्रे मिश्रग्रहान्विते दिनार्धे दिवसं पंच दिनानि जायते फले पूर्ववत्ता
तथ्ये नीरनाडीगते चन्द्रे तत्रस्था पूर्ववक्रगाः यामं दिनार्धमेकं त्रिदिनानि जायते फले ८२ अमृतादित्रये यत्र भवंति सर्व
खेचराः तत्र वृष्टिः क्रमाज्ज्ञेया प्रत्यर्कं रसवासराः ८४ अमृतजलनीरेषु यथाक्रमं ज्ञेया सौम्यनाडीगताः सर्वे वृष्टिदा
स्तेयनत्रये ८५ शोषनाड्यां महावाताज्झञ्झावृष्टिप्रदा ग्रहाः ८६ निर्जला जलनाड्यां भवेच्छुक्रोऽग्रगो माधिके ८६ क्रूराधि
कसमायोगे जलदा नो दाहनं यत्र तत्र नाड्यां ग्रहाधिक्यात्तत्फलमिदं ८७ एकनाडिगतावेतौ चन्द्रमा धरणीसुतौ
यदि तत्र भवेज्जीवस्तदा स्यात्कार्णवामही ८८ ऊजम्बुक्रौ यदा यत्र ग्रहणा च समन्वितौ चन्द्रशुक्रे तदा काले जायते वृ
ष्टिरुत्तमा ८९ इति जलनाडीचक्रे माघकार्तिकसंक्रान्तौ वृष्टो वर्षति मध्यमं पौषमासि सदा त्वन्तृणां सस्यहानिर्न संशय
ः ९० चैत्रफाल्गुनवैशाखज्येष्ठानां संक्रमे पुनः यदि वर्षति सर्वत्र सुभिक्षं च प्रजासुखं ९१ आषाढसंक्रमे वृष्टिर्व्या
धिः स्यात् श्रावणे सुखं भाद्रे च बहवो रोगाः शुभं सर्वत्र चाश्विने ९२ इति संक्रान्तिवृष्टिः अथ नक्षत्रवशेन ग्रहसंक्रान्ति
फलमाह दशार्द्रा याम्य स्वाती विशाखा याम्यनपुंसका तिष्यसत्तमूलाद्याः पुरुषाः स्युः स्त्रियो दश ९३ स्त्रीपुंसयो
र्महावृष्टिः स्त्रीनपुंसकयोः क्वचित् स्त्रीस्त्रियोः शीतलच्छायायोगे पुरुषयोर्न हि ९४ इति ज्योतिषकल्पतरौ लौ
किकस्कन्धे प्रकीर्णयोगकथनं नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ ॐ अथ चैत्रादिमासेषु तिथिवारादियोगाद्वृष्टिज्ञानमाह देव
तचिंतामणौ प्रतिपदि रविवारे चैत्रमासे यदि स्यात् भवति बहुसवृष्टिः खिन्नालोकसंघः अमृतकिरणवारे जायते सु
जिह्वाक्रान्तीनां भवि ननय पित्रीसस्यतोयातिपूर्णा १ वारे स्यान्मंदकुजयोस्तदा वृष्टिर्न जायते सस्यानि न प्ररोहंति वि ४

हंर्यातिभूमिपाः २ चैत्रमासस्य शुक्लायां पंचम्यां यदि वर्षति वर्षाकाले तदा मेघाः सर्वधान्यमहार्घत्वं श्रावणे वर्ष
णे तदा ३ मधुमासस्य सप्तम्यां पंचम्यां यदि वर्षति वर्षाकाले तदा मेघा न वर्षति जलं स्मृतः ४ गुरुशुक्रौ यदैकस्मि
न्मासे चैत्रे व्यवस्थितौ तैलाज्यतिलसूत्राणां संग्रहे च कृते सति ५ विक्रीते श्रावणे मासि लाभस्त्रिगुणो भवेत् चै
त्रस्य शुक्लपंचम्यां पूर्ववायुर्घनागमः ६ पिप्पलीनारिकेलं च ताम्बूलं कांस्यं च मूलकम् रक्तवस्त्राणि सर्वाणि महा
र्घाणि न संशयः ७ इति वैशाखस्य ज्येष्ठस्य कृष्णप्रतिपद्यान्नवारेण संयुता वाति वायुस्तदा ग्रीष्मे भामे निधिः प्रजाया
ते १ शनिजेन चड्डभिर्देगुरुणा सस्यसंपदाः भानवेन सुवृष्टिः स्यात् शनिना वाञ्छलाभमहो २ शनिना च प्रजापी
डा कृत्रपीडा स्वर्षणम् ज्येष्ठमासे नवद्याणि ए रोहिण्यादीनि विलोकयेत् ३ निरभ्रे जलसंपत्तिः साभ्रे त्वेयमवर्षणम्
ज्येष्ठस्य शुक्लसप्तम्यां श्रूयते घनगर्जितम् ४ मेघच्छन्नं नभो वापि वायुर्वहति दक्षिणः तैलस्य संग्रहः कार्यः कार्ति
के विक्रयेधनम् ५ श्रवणादित्यनिशायां यदा मेघः प्रवर्तते प्रावृट्काले तदा वृष्टिः धर्मो वृष्टिनिरोधकः ६ पौर्णमा
स्याममायां च ज्येष्ठे यो मारुतश्चैः दिवा वायदि वा रात्रौ तदा त्वेयमवर्षणम् ७ इति ज्येष्ठस्य आषाढिकलपदो
दिग्भ्रष्टम्यां रजनीपतिः वृषपते मेघमध्यस्थे तदा पृथ्वी जलाप्लुता ८ आषाढ्यां पूर्णिमासां वा यदि वृष्टिः प्रजा
यते मासमेकं समर्घत्वं पश्चादत्र महर्घता ९ आषाढस्य शुक्लपंचम्यां पश्चिमे यदि मारुतः तत्र वा वृषपते चापपेद्य
वावाविवर्षणम् १० तदा संग्रहणं कार्यं सस्यानां लाभमिच्छता विक्रीते कार्तिके मासि निश्चितं लाभमादिशेत् ११ आ
षाढे स्वातिनक्षत्रे विद्युतो यदि दर्शनं तदा स्यादन्ननिष्पत्तिः पृथिवी वारिसंकुला १२ आर्द्रायां याति दिनकृज्जलात्र

ज्यो॰ त्ययकारकम् जगत्क्षेपकयोगाश्चैवहुसस्यजलप्रदः १३ यैद्रमस्यैवैशानवायदिदानैवर्षति अनावृष्टिस्तद्भिते
क॰ `` पादत्रयेशुभम् १४ रोहिणिचयदाषाढे विद्युद्वावायविवर्षणम् रोचतेचयत्नैर्वोमतदासर्वंशुभंभवेत् १५ प्रा
त॰ जापत्यत्तयोचन्द्रेपूर्वायेवातिमारुतः तदातशुभमादेश्यंपक्षेश्रावणभाद्रयोः १५ मध्याह्नेतत्तयोर्मध्येअपराह्ने
९० तथैवतः समस्तंदिवसंवातियदिवायुःशुभप्रदः १६ रोहिण्यांयदिपूर्वाह्नेवायुर्वातिनिरंतरम् श्रावणभाद्रयो :
10 प्रथमेवृष्टिर्भवति मध्याह्नेतदामासस्यमध्येपूर्वंइत्येवंज्ञातव्यम् वातस्यशुभोवापिअस्तासेनफलप्रदः अस्ता
सेनवैपरीतेनवावायुश्शुभावहत्वमाह वत्वादेडमतांकाचवातस्यानुक्रमेनच फलंज्ञेयंपौर्णमास्यामपिकोविद : ९
आषाढमासस्यतुपूर्णिमास्यांसूर्यास्तकालेयदिवातिवातः पूर्वंतदासस्ययुताचमेदिनीभवंतिलोकाजलदायिनो
घनाः १८ पूर्वःपूर्वस्यांदिशिसंभवः एवंक्रमेणज्ञेयम् कृशानुदाहेमरणंप्रजानामल्पाशोवेल्लवृष्टिनाशः याम्यम
हीसस्यविवर्जितास्यात्क्रुद्धेतिलोकाःक्षुधयाप्रपीडिताः परस्परंयांतिनृपाःविनाशम् १९ नैर्ऋतश्चयोवातियदात
वातेनवाविदोयस्तुतिवारिभूरि तदामहीसस्यविवर्जितास्यात्क्रुद्धेतिलोकाःक्षुधयाप्रपीडिता २० पश्चात्यवातो
स्वविनःप्रजाःस्युःजलान्नयुक्तावसुधातदास्यात् वायव्यवातेशलभागमःस्यादन्नस्यनाशःपवनोअथवश्च २१ सौ
म्यानिलेधान्यजलाकुलाधरानन्दंतिलोकामयडःविवर्जिताः ईशान्यवृष्टिर्बहुवारिपूरिताधराचगावोबहुदुग्ध
संयुताः २२ भवंतिवृक्षाःफलपुष्पदायिनोवाताभिनन्दंतिनृपाःपरस्परम् २३ इतिवायुलक्षणम् अथशुक्रोदय :
प्रवृष्टिःफाल्गुनेस्याचैत्रेचतरुसंपदः वैशाखेविग्रहोराज्ञांज्येष्ठेवृष्टिश्चभूयसीः १ आषाढेतुहतेशुक्रेजलंभवा ५

तिदुर्लभम् श्रावणे च पशोः पीडा भाद्रे धान्यसमुद्भवः २ अश्विने सर्वसंपत्तिः सर्वे कार्तिकमार्गयोः पौषमाघे च फा
ल्गुने गोपयत्युदेति भृगोसुतः ३ अथ विद्युल्लक्षणम् पूर्वादौ चेयम् सजले निर्जले स्वल्पे अभ्रमण्डले वा तदेर्जलम् बहुतोयम
पाहविष्णुः पूर्वादौ विद्युतः फलम् एतन्मैदेव चिंत्यम् अन्यच्च आषाढशुक्लनवमीप्रति पल्लभाते सूर्यो यदि प्रकटमंडल
मभ्युदेति मध्यन्दिने च यदि वा पविवेशमेति सायं घनावृततनुर्यदिवास्तमेति १ एतच्चितयेद्धितयमप्ययेवकामिष्ट
षिसमादिशाति नास्ति विकल्पहेतुः आश्रावणात्पहति संततभूरिधारा माकार्तिके सजति हष्टि मिवाम्बुवादः २ आ
षाढस्य श्रावणे शुक्ले सप्तम्यां यदि मेघाः प्रवर्षति तदा जलार्णवा पृथ्वी धनधान्यपराकुला १ श्रावणे कृत्तिकायां च यो
दा मेघः प्रवर्षति तदा जलार्णवा पृथ्वी धनधान्यान्विताः प्रजाः २ श्रावणे मासि रोहिण्यां यदि वर्षति वासवः तदा वृष्टिर्भ
वेन्नाव यावत् तिष्ठेत्रविः ३ कर्कटे रोहिणी ऋक्षे यदि वृष्टिर्न जायते तदा परस्परं प्राहुर्हाहा लोकस्य का गतिः ४ वि
शाखाति विशाखा वा स्वयदि मेघो न वर्षति श्रावणे हि तदा पृथ्वी वारिसस्यविवर्जिता ५ सप्तम्यां श्रावणे मासि स्वातियो
गे च वर्षति निष्पन्ति सर्वसस्यानि भवंति सुखिताः प्रजाः ६ श्रावणस्य सिते पक्षे सर्वे भाद्रपदस्य च चतुर्थ्यां जलपातः
स्यात्तदा स्यात्कार्णवा मही ७ श्रवणे तु पूर्णमास्यां यदि मेघः प्रवर्षति तत्रापि सुभमादेश्यं श्रावणे जलसंभवे ८ श्ले
षायां स्थितो भानुर्यदि वृष्टिर्न संचति मघापंचकमासाधिके रात्येकार्णवा मही ९ इति श्रावणस्य नभस्ये सप्तमी क्रू
रे रोहिणी मंदसंयुता गुरुशुक्रार्कशुक्ला च यवगोधूमनाशिनी १ हरिद्राजीरकं सीसं पारदं हिंगुवेतवं तिलाकर्पूरवि
का चैव महार्घं तेन संशयः २ गते मासे तृतीये तु विक्रेतलाभमादिशेत् २ नभस्य तद्वितीयायां प्रवृष्टे च तृतीयके सोम

ग्रामंचनाहष्टास्तदास्युःस्वविनःप्रजा ३ अन्नसंग्रहणंकार्यंषष्ठेमासिमहार्घता अमावैभाद्रमासस्यशुक्लाचेद्भानुना
यदि तदामहार्घतात्तेयासस्यानांदेववर्चितकेः ४ इतिभाद्रस्य आश्विनस्यत्रयोदश्यांशनिवारोयदाभवेत् यदिसंक्र
मणंतत्ररवेस्सस्याद्भुलामहो १ आश्विनेशनिवक्रेस्यात्तुध्योराघ्रंपतरेव्रजेत् शुक्रश्चास्तमनेयातितदाह्यासाविताम्हो २
आश्विनेशुक्लसप्तम्यांजायतेवारिवर्षणं तदाद्भिक्षमादेशेप्रजानःस्यातविग्रहाः ३ यदाचाश्विशुक्लेमासेदशम्यां
प्रतिपत्तिथौ अष्टम्यांचाम्बरेहष्टामेघाःस्तिमजलप्रदाः ४ इत्याश्विनस्य यदान्तकार्तिकेमासेवारिदस्यचगर्जनं
भवत्यत्रसमर्घत्वंसौख्यंसेपतिरुत्तमा ५ कुजेस्यद्वादशीशुक्लारजनीनिर्मलायदि पूर्णिमाकृत्तिकायुक्तातदालोकाः
स्वास्थ्विताः २ यदातुभरणीपूर्वाकार्तिक्यांभवतिध्रुवं दुर्भिक्षंजायतेघोरंमहारोगाभवंतिच ३ भानुभौमार्कवारे
युकार्तिकेत्वतयो आयुष्मान्वातिसंयुक्तोन्नपनाशः पशुक्षयः ४ कार्तिके प्रतिपद्दिपरिवेषोरवेर्यदा दृश्यते
वसुरादीनांनाशः पृथिवीप्रजा ५ इतिकार्तिकस्य मार्गशीर्षस्यसंक्रांतौयदिस्याद्वारिवर्षणं तदासमर्घतापेत्वासस्या
वृद्धिस्तुमध्यमा १ मार्गशीर्षेयुताचेन्नहिमहार्घभावइत्यर्थः इतिमार्गशीर्षस्य पूर्वाषाढायुतोभानुर्जीमूतैर्यदिछि
द्यते तदात्रयोदशाहानिमिथुनादौचवर्षति १ पौषमासिविशेषेणपूर्वाभाद्रपदेविधौ परिवेषोगर्जनंवाविद्युद्वा
विप्रवर्षणं २ यदितत्रप्रजायेततदावृष्टिरनुत्तमा पौषमासेवारुणर्क्षेपूर्वभाद्रेप्रदर्शने आषाढशुक्लपंचम्यांतदा
वृष्टिनिरंतरा २ पौषमासेशुक्लपक्षेपंचम्यांहिमदर्शने यदिस्यान्महतीवृष्टिस्तदाप्राहुर्मुनिर्दिशेत् ३ मूलमारा
भ्ययाम्यातेनमोभवतिमाघ्रके गेहमारभ्यवातानतदावर्षतिवासवः मूलनक्षत्रमारभ्यभरणीपर्यंतेययाकाष्ठामेघ

श्रुभिक्षो भवति तदा रौद्रमार्द्रामारभ्य वातोतं स्वातिपर्य्यंतं कर्षीकाले वासवो वर्षतीत्यर्थः शुक्लायां पौषसप्तम्यां चैव रा
ष्वाय तेनभः तदा तत्रावणे मासि सप्तम्यां हि क्षितत्तमा इति पौषस्य माघेमासे त्रयोदश्यां यदा स्याद्धिमवर्षणं सुभ्रो
तदान्नबहुलाः प्रजाः सुखसमन्विताः १ माघमासस्य प्रतिपत्प्रभाते मेघगर्जिता तदा याति महार्घत्वं तैलद्रव्ये सु
गंधके २ द्वितीयामेघसंयुक्ता यत्र धान्यविवृद्धिदा माघेमासि तृतीयायां गर्जिते च जले विडः सप्तमे सोमवारे स्यादु
ज्ञविग्रहकारका माघे हलपक्षस्य महाडुर्भिक्षदायकाः शुक्लपक्षस्य माघे व्योमन्नाविभ्राविते घनैः पूर्वपश्चिम
कौबेर्यो वाति वातो हिमं पतेत तदा डुर्भिक्षमादेश्यं तस्मिन्देशे विचक्षणैः पंचमी कृष्णपक्षस्य माघस्य षष्ठिका तथा
सप्तमी शुक्लमन्देन्दुयुक्ता सस्यर्द्धिदायकाः एते योगा यदा न स्युर्माघेमासि यदा तदा गोधूमा शालयो मुक्ता भाद्रे स्या
तिमहार्घता माघेमासे त्रयोदश्यां हि मेघाच्छादिते नभः यदा तदा समर्घेति बृहद्योनात्र संशयः इति माघस्य यदा
वक्रगतौ स्यातौ घाति भौमौ च फाल्गुणे माघे वा या स्वतिथिषु त्रिषु सस्य संग्रहः १ कार्यौ विपश्चिता तत्र पक्षौ तौ
स्यात् ब्रह्मगुणे कविरस्ते यदा याति फाल्गुणे मासि निश्चितम् २ तदा डुर्भिक्षमादेश्यं पंचमासैर्दैववित्तकैः फाल्गुणे
चतुर्दशे तवक्रे वा यदि जायते ३ तदा सस्य महर्घत्वं ब्रूयात्कालविशारदः सप्तमी कृत्तिकायुक्ता फाल्गुणस्यासिता
यदा ४ तदा भाद्रपदे मासि अज्ञप्तो मेघा प्रवर्षति विना वातं घनैश्छन्नं नभस्तस्यां तिथौ यदि ५ विद्युदाहश्च पतेत्तत्र १
तदा सस्यवती मही ५ फाल्गुणस्य त्रयोदश्यां महम्यां हि क्षितत्तमा भवेद्यदि सिता यावैतदा लोका निरामया ६
प्रतिपच्छुक्लपक्षस्य हृहिंयाति श्रभ्रदा त्रुटिताङः विदाप्रोक्ता चतुर्दश्यष्टमी तथा ७ इति फाल्गुणस्य अथ सर्वसा

ज्यो॰ क॰ त॰ १२
22
12

पारणयोगानाहु सर्वमासस्य प्रतिपत्तिथौ चेद्बुधवासरः इष्टमिष्टं भवन्त्येवं नितयाशेषाः शुभप्रदाः १ येष्वेष्वेव चा
मासेषु नक्षत्रस्य वर्धने समितं तेषु मासेषु रोगं पतेषु तेषु विचक्षणैः २ माघे मासे फाल्गुणे वा चैत्राषाढे च माधवे सम
र्घोत्तमं मासे रोगं प विपरीते विपर्ययः ३ माघे हिमं न पतितं वाता तिन फाल्गुणे न चक्रो मौ चिते चैत्रे घनेन पलि
तं यदि ४ करकानो च वैशाखे ज्येष्ठे तीव्रातपो न हि तदातिर्नाश वृष्टिः स्यात्माहेकालेन संशयः ५ माघस्य सित
सप्तम्यां सप्तम्यां फाल्गुणस्य च चैत्रशुक्लतृतीयायां वैशाखे प्रथमेऽहनि मेघस्य गर्जनं कृत्वा न यातस्य च दर्शनं श्रा
वण्य च तदा मासान्सप्त वर्षति वासवः इति मासफलकथनं नामाष्टमोध्यायः ८

अथ परचक्रशत्रुसमागमनप्रश्नः ॥ शुक्रज्ञजीवैर्हिबुकास्तसंस्थैर्नायाति शीघ्रं बलवानरातिः चंद्रार्कमंदावनिजैः खवेस्थैः आप्तो
पि भग्नो विनिवर्त्ततेरिः १ स्थिरोदये जीवसितज्ञमंदैः कर्मोदयस्थैर्न समेति शत्रुः पापग्रहैः पंचमषष्ठसंस्थैस्तदार्थमार्गाद्विनि
वर्त्ततेरिः २ केंद्रे स्थिरर्क्षे विपापदृष्टे बलान्विते चेत्परचक्रमेति लग्ने शुभार्थमीथिपतीत्यशाले परागमः स्यादपरैस्तु भुक्ते ३
चरोदये शीतकरे हि देहे पराभवः स्यात्परैः समागमात् लग्ने चरे शीतकरे च रस्थिते शीघ्रं समायाति बलान्वितोरिः ४ द्व्यंगो
दये त्र्यंबगते हिमांशौ तत्पश्चात्तबलं च बलोपि शत्रुः स्थिरोदये शीतकरे स्थिरस्थे नायाति नूनं सबलोप्यरातिः ५ चंद्रे स्थिरर्क्षे हि तनूद
ये स्यात्परागमः त्रिभ्रमसंशयेन स्थिरोदये शीतकरे हि देहे ह्यागतोप्याशु निवर्त्ततेरिः ६ द्व्यंगोदये शीतकरे चरर्क्षे तदार्थमा
र्गाद्विनिवर्त्ततेरिः चरोदये शीतकरे स्थिरस्थे बलान्विते नागमनं च शत्रोः ७ स्थिरोदये शीतकरे चरस्थे बलान्विते चागमनं रिपू
णां पापग्रहा वीर्ययुता विलग्ने मार्गे रिपोः स्युः शुभकराः कदाचित् ८ मार्तंडशुक्रज्ञ पातेश्वराणामेकोपि लग्ने स्थिरराशिगः स्यात्
शत्रोस्तदानागमनं च कुर्याच्चरस्थितः चागमनं करोति ९ मेषेंदुमीनालिवृषाश्च कुंभा लग्नास्थिता वीर्ययुताः शुभाख्याः शत्रोर्निवृत्तिं
प्रतेविशेषाद्बेतैर्जगावस्पतिरष्टशुभाः १० लग्नाद्द्वितीये तनये तृतीये शुक्रे गुरुर्वापि बुधश्च तुर्ये यदा तदा तिष्ठपैति शत्रोः
सेना तथा हन्यते प्रवासी ११ अथ शत्रोर्मार्गान्निवृत्तिज्ञानमाह स्वतत्रात्रुगतैः पापैः शत्रुर्मार्गान्निवर्त्तते चतुर्थगैरपि प्राप्तः
शत्रुर्भग्नो निवर्त्तते अष्टलग्नात्पंचमषष्ठस्थैः पापैः शत्रुर्मार्गान्निवर्त्तते पापैः चतुर्थस्थैस्तु निकटं प्राप्तोपि शत्रुः पराजितः सन्नि
वर्त्तते शत्रोरागमनं प्रश्ने षष्ठे पापग्रहो यदि विलोकितः पापखेटैस्तदा मार्गे विनश्यति योगांतरं झषालिकुंभकर्कटाः सप्तलेपदा
स्थिताः रिपोः पराजयस्तदा चतुष्टये प्रलोपयेत् मीनवृश्चिककुंभकर्कटलग्नाश्चतुर्थेस्थितास्तदारिपोः पराजयो भवति चतुष्टये

क
न॰
२

मेषवृषसिंहधनुर्धरार्धमकरपूर्वार्धचतुर्थस्थितास्तदारिपोः पलायनं भवति अन्यच्च चरोदये स्थिरे चंद्रे रिपोरागमनं भवेत् ॥
योगांतरं ॥ स्थिरेन लग्नमायाते हि रात्मकेन्द्र चंद्रेन निवर्तते रिपुस्तदा संमुखमागतोपि सन् स्थिरराशौ लग्ने हि स्वभावराशौ वं
द्वस्तदा रिपुः स्वस्थानादूरमागतोपि निवर्तते अन्यच्च चरराशौ लग्नगतो हि देहपथार्धमागत्य निवर्तते रिपुः विपर्यये वा
गमने द्विधा स्यात्पराजयः स्यात्पुभेदितितत् चरराशौ चंद्रो द्विधा री वेलग्नं भवति तदा अर्धमार्गमागत्य शत्रुर्निवर्तते शत्रु
विपर्यये हि शरीरराशिस्थ चंद्रे चरराशौ लग्नगते स्यात् द्विधा प्रकारद्वयमेतद्यात्राशत्रोरागमनं वदेत् अस्मिन्विपर्यययोग
लग्ने चंद्रे पापवीक्षिते शत्रोः सकाशात्स्वस्य पराजयः स्यात् अन्यच्च स्थिरोदये जीवशनैश्चरैर्क्षिते गमागमौ तेन वदेत्तद
युतः त्रिपंचषष्ठारिपुसंगमायपापाच्चतुर्थे विनिवर्तनाय पूर्वार्धे गमागमनं प्रेष्ट्रे अपरार्धे शत्रुर्निवर्तते तेये अन्यच्च
नागच्छति परश्च क्रमेयदार्कचंद्रौ चतुर्थे भवतस्तयो गुरुबुधयश्च ज्ञादिहबुके यदा तदा शीघ्रमायाति अन्यच्च स्थिरराशोदय
युदये शनिगुरुवासितास्तदा शत्रोः उदये रविगुरुवीचरराशौ स्यात्तदागमनं स्थिरराशौ लग्ने रविगुरुवी भवति तदा
शत्रोरागमनं स्यात् शत्रोरागमनेदिनज्ञानमाह उदयस्तौ स्वं द्वंद्वे भवति च यावद्दिनानि तावद्भिः आगमने स्याच्छत्रो
र्यद्दिनमध्ये ग्रहः कश्चित् उदयतीत् लग्नराशेः सकाशात् चंद्रराशिर्यावत्संख्ये भवंति तावत्संख्यैर्दिनैः शत्रोरागमनं भ
वति अथवा लग्नराशिमारभ्य चंद्रराशिर्यावद्भवति यद्दिलग्न चंद्रयोर्मध्ये कश्चिद्ग्रहो न भवति इतिशत्रुगमागमनप्रश्न
कथनम् ॥ अथ जयपराजयज्ञाने प्रश्ने दशमोदयसप्तमगाः सौम्याः पुरनायकस्य विजयकराः आरार्किज्ञसिताः अष्टमगाः
विजयदा नवमे दशमलग्नसप्तमेषु स्थिताः शुभग्रहाः पुरस्वामिनोः विजयकरा भवंति मंगलसूर्यपुत्रौ नवमस्थौ अष्टपुत्र

रुष्ठक्रान्नवमस्थाविजयकराः संग्रामेजयंददति अथनरगयायिनोर्जयपराजयमाह तत्रयेनादौयात्रायासद्योगः कृतःस
यायीयेनपश्चात्सनागरइति पौरास्तृतीयभवनाद्दर्शाद्धायायिनः शुभैः शुभदा अथदशमायेपापाः शुरस्तेषुत्वयायायिनः
अश्वलग्नान्तौघराशिमारभ्यअष्टमराशिंयावत् पौरसंज्ञायाशाहूस्यार्थे तथातवमराशिमारभ्यद्वितीयराशिंयावत् यायीस
सत्तापौरस्थैः शुभैः पौराः शुभाः यायिस्थैः शुभैर्यायिनः शुभाः शुद्धशालिनः मिश्रैर्नजयेनपराजयः व्ययेति द्वादशादशम
एकादशेषुपापाः नगरस्थानेष्वः किंतुयायिनः शुभाः अथाश्च मिथुनस्त्रीतुलाकुंभमेषेषुपापखेचराः तदायायीविजीयेतस्या
यिनोर्भंगमादिशेत् विलग्नेपापभवनेपापग्रहविलोकिते मदग्रहंसमादेष्टव्यंलग्नंसौम्यग्रहेक्षिते अथसंधिप्रश्नः॥ नरा
शिसंस्थाउदयेशुभाः स्वव्ययायसंस्थाश्चयदाभवंति तदाशुसंधिंप्रवदेत्नृपाणांपापैः द्विदेहोपगतैर्विरोधं तत्रोक्तकन्यामिथुनो
कुंभः नरराशयः एषामेकतमेलग्नेयदिशुभाः स्युः बुधगुरुशुक्रपूर्णचंद्राः शुभाः तथाद्वादशएकादशास्थितास्तुशुभाः स्युः
तदान्नृपाणांमिथःसंधिंप्रवदेत् द्विपादराशिस्थितैः पापैर्विरोधंवदेत् नसंधिंयोगांतरमाह केंद्रोपगताः सौम्याः सौम्ये
दृष्टात्त्रलग्नगाः प्रीतिंकुर्वंतिपापदृष्टाः पापास्तुविपरीताः केंद्रेषुसौम्यग्रहाः शुभैर्दृष्टाश्चयवाशुभाः पूर्वोक्तनरराशिल
ग्नेस्थिताः तदाप्रीतिंसंधिंकुर्वंति पष्ठकेंद्रादिषुपापास्थिताः पापदृष्टाः विपरीतंअप्रीतिंकुर्वंति अथग्रह विवरणवांतपगैः
सौम्यर्गुरुर्लग्नेशुभेक्षिते तदासंधिंविजानीयादुभयोर्भूभृजोरपि आपोक्लिमगतैः सौम्यैर्गुरुलग्नेशुभेक्षिते तदासंधिंविजा
नीयाद्विरोधंलग्नगेखले इतिजयपराजयसंधिकथनंदीपिकायां क्रूरः खेचरोलग्नेविवाहदृष्ट्वासजयतिविवाहमानः
सर्वावस्थासुपरंनोचैर्जयति नहिद्विषंतं क्रूरग्रहोलग्नेचेत्भवतितर्हि विवदमानंप्रतिपक्षंजयतिदृष्टानीचोवाअस्तंगतोवा।

क॰ न

तर्हि न जयति लग्ने द्यूने च यदा क्रूरखेचरस्तर्हि विवादिनः कलहनिवृत्तिर्भवति अत्र लग्नस्य सप्तमस्य मध्ये यो बलवान् स कलहे
जयति लग्नस्य एष षष्ठः सप्तमस्याप्रतिपक्षः लग्नद्यूनेभ्यस्तापरस्यारं क्रूरयोः सकलहश्चेषा विवदमाने वादियुगे क्रूरिकाभ्यां ग्रह
दृष्टिः सदैवो लग्नं च द्यूनं च लग्नद्यूने लग्नसप्तमे वर्जयित्वा अन्यत्र स्थयोः क्रूरयोर्यदि पूर्णा दृष्टिर्भवति तदा यदि इ यं क्रूरिकाभ्यां
ग्रहदृति अत्रान्यत्किंचित्कें द्रस्ययोः पापयोरिति वदंति लग्नद्यूनसाहचर्यात् अथ दुर्गप्रश्नं ज्योतिषचिंतामणौ॥ प्रश्नलग्न
गते क्रूरे दुर्गभंगो न जायते विशेषतो भूमिपुत्रे राहौ वा मूर्तिगे सति सप्तमे सिंहकाश्चे दुर्गं शीघ्रं तु भज्यते लग्ने क्रूरे जयो दु
र्गपा पात्पष्टापराजयः जामित्रोदयगे क्रूरे रिक्ते गेलग्ननायके द्वितीये चाष्टमे षष्ठे तदा दुर्गं न लभ्यते सक्रूरो लग्नपो वक्री
शुद्ध दोकें द्रसंस्थितः षष्ठाधिपे द्यूनगते पापे युद्धं समादिशेत् षष्ठराशपतिपे पापे लग्नात्सप्तमगः स्थितः युद्धं ब्रूयात्तु संधि
श्च स्याद्यांके द्रगैः क्रूरैः कोटे च बहवो मता भौमे ष्टमे यावेक्व नदाति नियतप्रदो खाय पुत्रस्थिते जीवे कोटमध्ये भयं न हि दश
मएकादशपंचमोस्थिते श्रत्पर्थः कोटदुर्गमध्ये भौमसप्तमे ष्टमे पापे भौमाष्टमे शोधकराशिस्थितानां स्पर्थः इति कोटप्रश्नकथनं॥
अथ रोगितः शुभाशुभज्ञानं ग्रंथांतरे रोगिप्रश्ने रोगगृहं सप्तमं गृहमुच्यते शुभे तत्र शुभं वाच्यमशुभे चाशुभं भवेत् प्रश्नलग्नात्स
प्तमगृहं रोगगृहं तत्र शुभग्रहो रोगिणः शुभः अशुभग्रहे कष्टं लग्ने लग्ने पापाश्च वा यावंतः संति खेचराः यतेवा ये च तावंतो रोगिणः
पार्श्वगाः नराः रोगीपार्श्वगाः नराः रोगीपार्श्वमनुष्यकथनं चरे चास्ति गृहे रोगी प्रश्नलग्ने चरे ध्रुवं आसीनः स्थिरे लग्ने सष्ठु
नोहि स्वभावके॥ रोगीस्थितिकथनं अतिसारोष्टमे चंद्रे भार्गवे च निगद्यते मन्दे बलहानिः स्याच्छुक्रसुतेष्टमे कुजे रक्तपीडापि
न पीडा सूर्ये भूमिसुते ष्टमे शूलसुते बुधे तत्र सन्निपातो हि जायते अष्टमे राहु सूर्ये च कुष्ठरोगः प्रदायको कलत्रे च कुजे सूर्ये सं

तापो रोगिणो भवेत् इति रोगिणो रोगज्ञानकथनं अथ रोगार्तस्य शुभाशुभज्ञानमाह शुभग्रहाः सौम्यनिरीक्षिताश्च विल
ग्नसप्ताष्टमपंचमस्थाः त्रिषड्दशायेषु निशाकरः स्यात् शुभं भवेद्रोगनिपीडितानां लग्नसप्तमाष्टमपंचमस्थाः शुभग्रहाः
परस्परं विरीक्षिताः बहुवचनेन उपलक्षणं यथासंभवं ज्ञेयं अस्मिन्योगे चंद्रस्तृतीयषड्दशमैकादशेषु स्थितः रोगिणां
शुभं वदेत् अवश्यं जीवेति अन्यथा नेति मिश्रितेन कष्टेन जीवनं विवरणायौ विलग्नस्य द्विदेहाख्ये पश्चिमे रोगस्योपशमाश्चैवि
पर्यासे विपर्ययः द्विदेहस्य राशेः पोर्धार्द्धे लग्ने शुभः विपर्यासे स्थिरलग्ने द्विशरीरस्य पूर्वार्धे लग्ने तेष्टमित्यर्थः ग्रंथांतरेभ्यः
क्षणे चंद्रो विलग्नस्योद्देव पूज्यनिरीक्षितः साधीनदा नरो वाच्यः केंद्रे वा गुरुभार्गवौ एकः शुक्रो बली लग्ने सत्ततिस्त्रा
दितम् शुभे लग्ने च सन्दृष्टे रोगी रोगाद्विमुच्यते मृत्युपो लग्नगो लग्नस्वामी लग्ने यदोदितः रोगी रोगाद्विनिर्मुक्तो जीवत्येव न सं
शयः अष्टमाधिपतिः सूर्यो लग्नगतः लग्नाधिपतिरहितः सन् लग्ने स्थित इत्यर्थः लग्ननाथे च सबले केंद्रसंस्थे शुभग्रहे अथ
गे वा त्रिकोणे वा रोगी जीवति निश्चितं ॥ इति शुभज्ञाने योगाः अथ मृत्युयोगाः ॥ पापैश्च लग्ने तु पापसंयुतवीक्षिते तथैव
चाष्टमे स्थाने रोगिणां मरणं वदेत् मृगमेमेदः सप्तमो लग्नान्नवमः शुभैरदृष्टायुतः रोगार्तः परदेशो चाष्टमे मृत्युकरा एव
परदेशस्य रोगज्ञाने परदेशाद्युपलक्षणं स्वदेशेपि ज्ञेयं लग्नषष्ठोदये क्रूराः केंद्रे नैधनगः शशी तदा स्याद्रोगिणो मृत्युर्दृ
ष्टे वा पापखेचरैः षष्ठोदये लग्ने पापाः केंद्रेष्टमे चंद्र इत्यर्थः अत्र विकल्पः यत्र तत्र लग्ने पापदृष्टे इति स्मरेद्व्ययेयते क्रूरो लग्ने
मृत्यौ विधौ पापी सद्यो मृत्युकरो योगः क्रूरो वा चंद्रपार्श्वगो सप्तमे द्वादशे द्वितीये पापाः लग्ने अष्टमे वा चंद्रः मृत्युयोगः पापद्व
यमध्यस्थितश्चंद्रो वा केचिद्यथासंख्येयोजयंति लग्ने चंद्रे सप्तमे पापे इत्येकः व्यये पापेऽष्टमे चंद्रः धने पापे षष्ठे चंद्र इति लग्ने

क॰ नं॰ ३३

रविस्तरे चंद्रे भवेद्योगो गायमेव हि यत्तेषु रोगिणो मृत्युर्भवेत्स्वस्थस्य चापदः रोगिणो मृत्युर्भवति रोगस्थ आपदो भवेत् चतुर्थाष्टमगे
चंद्रे गते पापद्वयान्तरे ॥ मृत्युश्च बलसंयुतैः सौम्यैर्व्याधिर्विलोकिते अत्र योगे सौम्यैर्दृष्टे चंद्रे व्याधिर्भवति लग्ने गे शशिनि अंशे वा
पापखेटावलोकिते एष्टः कष्टः समादेश्यो व्याधिर्वा नात्र संशयः सप्त रोगिनि यने चंद्रे रोगी याति यमालयं लग्ने शुभे वाष्टमे पाप
युते मृत्युकरः स्मृतः ॥ इति मृत्युयोगः अथौषधप्रश्नं किमौषधमिति प्रश्ने रोगी वप्रगृहं भवेत् लग्नं वैद्य रुजो स्तं स्यादौषधं
दशमं गृहं बली वैद्यो यदौषध्यो र्द्वबली रोगरोगिणो रोगिणो जीवनं तत्र विपरीते न्यथा वदेत् यदा वैद्यो बली औषधयश्च बल
वत्यस्तदा रोगिणो जीवनं लग्नं वैद्यः दशमगृहं औषधं चतुर्थगृहं रोगी सप्तमगृहं रोगः एषामपि पानां बलाबलं मित्रामित्रत्वं चत्ता
तव्यं तत्रापि विशेषः प्रश्ने क्रूरग्रहे लग्ने रोगवृद्धिश्चिकित्सकात् तथा शुभग्रहे लग्ने वैद्यात्क्षमनं भवेत् औषधी रोगवृद्धिः स्या
द्दशमे पापखेचरे चतुर्थे सप्तमे चैव शुभैः शोभनमीरितम् रोगिणो भेषजात्मैत्रं तथा भिषजरोगयोः व्याधेरुपशमो वाच्यः प्र
कोपस्तद्विपर्यये इति अथ चिररोगित्वज्ञानं ॥ लग्ने च लग्ननाथे च लाभे वापि बलान्विते रोगनाशं दीर्घकाले रोगिणो जीवनं वदेत्
लग्ने बलान्विते लग्नाधिपे वा लाभस्थे शस्तर्थः स्थिरे लग्ने स्थिरांशे वा चंद्रे वा स्थिरराशिगे षष्टेष्टमे मृत्युनाथे चिररोगी भवेन्नरः
इति प्रश्नाद्वा रोगोत्पत्तिसमये शुभाशुभज्ञानमाह भरणीकृत्तिकार्द्राश्लेषापूर्वाफाल्गुण्युत्तराफाल्गुण्युत्तराभाद्रपदा
विशाखाज्येष्ठाधनिष्ठाशतभिषासु रविकुजशनिवारेषु चतुर्थीषष्टीनवमीद्वादशीप्रभृतितिथिनक्षत्रवारेषु युगपन्मिलितेषु रोगो
त्पत्तौ मृतः अन्यच्च नंदा च कृत्तिका भौमे भद्राश्लेषा बुधे स्मृते धनिष्ठादिषट्कं विक्रामे मूला चाथ जया गुरौ शनौ च भरणी पूर्णा योगेत्र
यदि जायते रोगोत्पत्तिस्तदा मृत्युर्महाव्याधेत्र जीवति अथ प्रकीर्णप्रश्नम् ॥ अहं चौर्याय यामीति मूर्तौ क्रूरो जयावहः दृष्टिः शुभा

वहाश्चापि न क्रूरस्य कदाचन विवाहे स्यात्तु हनने रणे कर्कटके तथा क्रूरे मूर्त्तौ जयो ज्ञेयः क्रूरे दृष्टे पराजयः ॥ द्वादशे शोभनः
त्वेदो विवाहादि शुभसद्मये करोमि सद्मये राजदस्युभ्यः पापखेचरः ॥ इति चौर्यादिप्रश्नः शुभाः सप्ताष्टवित्तस्थास्त्रिषष्ठोपगताः
खलाः सेव्यसेवकयोस्तानं शुभं लग्ने दृष्टे विपर्यये चतुर्थे दशमे सौम्यैः मृते पापैः स्तब्धः खलैः शुभे दृष्टे मदीर्घजीवो प्रतिष्ठानत्रि-
गेपि वा तनौ योपि शुभे प्रतिष्ठास्यादितार्थः प्रश्ने शीर्षोदये लग्ने युते वा शीर्षकोदये स्वामिसेवकयोः प्रीतिं प्रवदेन्नात्र संशयः
इति सेवाप्रश्नः अथ बद्धमुक्तप्रश्नः ॥ स्वामिमित्रशुभैर्युक्ते दृष्टे प्रश्नोदये यदा तथैवं दो त्रिकोणे वा बद्धो बंधाद्विमुच्यते द्वितीयपंच-
मे धर्मे द्वादशे च शुभग्रहे बंधाद्विमुच्यते बंधात्पापैर्बद्धः पुनर्भवेत् नौ समायाति ऊपाले मरस्तु योगे समागते रोगी मरण-
माप्नोति बद्धो बंधाद्विमुच्यते अथ नौकाप्रश्नः मार्गे नौका समायाति तृतीयगाः त्वि विलोकयेत् विलंबेन समायाति जलेशः कर्म-
गो यदा तृतीयगाः चतुर्थगाः दशमे जलेशः चतुर्थगः मार्गाधिपः शुभैर्दृष्टो लग्नेशो बलवीक्षितः शीघ्रं स्वाद्धृक्षालं यान-
मायाति निश्चितं अथवा सप्तमस्थाने बली चेद्वा विलोकते लाभयुतं समायाति नदायानेन संशयः नेतते लग्नपो लग्नं मरतिपो
नेत्तते मरतिं यानपात्रस्य वक्रं ऊति निश्चितं बुडने जले कर्मस्वामी यदा क्रूरो मंगले न विलोकितः चतुर्थस्थानगो मेट स्तदा यानेविन-
श्यति अथ क्रयविक्रयप्रश्नः क्रेता लग्नपतिर्ज्ञेयो विक्रेता यपतिस्मृतः ॥ स्वामिहामिदं वस्तु प्रश्न एवं विधे सति बलशालि-
नि लग्ने चेत् तेन क्रियानकं तस्मात्क्रियानकाल्लाभः प्रवृर्भवति निश्चितं विक्रीणामा पडकं वस्तु प्रश्न एवं विधे सति आयस्था-
ने बलवति विक्रेतव्यं क्रयानकं अथ भोजनप्रश्नः कटुकोलवणास्तिक्तो मिश्रितो मधुरस्तथा आम्लैः कषायः क्रमेज्ञेयत्वादीना
रसाः स्मृताः लग्नपमपतियः विट स्तस्यायः कथितो रसः वक्रीभूतस्य च प्राग्रसमभो ज्ञानविशन्ति लग्नदर्शनाभावे केंद्र

का. त. ८

स्यापि रसो वाच्यः कटुकाम्लपल्लवानां अन्यदप्युक्तं यथा रवेः गोधूमगुडभक्ष्याः चंद्रस्य शुद्धान्नघृतपयसान्नदध्यादीनि॥
भौमस्य शुष्कान्नहरिद्राद्रव्याणि बुधस्य मुद्गकर्पूरद्रव्याणि गुरोः चणकहरिद्रादध्यन्नानि शुक्रस्य घृतान्नपक्वान्नमो
दकद्रव्याणि॥ शनेः तिलतैलहरीतक्यादि राहोः माषसर्षपप्रभृतिवस्तूनि। केतोः मिश्रितबहुद्रव्याणि सरसदातृग्रहोद
ये शुभग्रहे वर्तमाने तदा स्वरसकटुकोऽपि सरसः पापग्रहे मधुपि नीरसः वक्री चेत्सममपि रसं केनचिद्विघ्नेन न भुंक्ते॥ अथ स्व
मे किं दृष्टमिति प्रश्ने लग्ने केंद्रपतिर्वह्निर्वा सप्रपपत्तिलोहिते श्वेतवस्त्रपुष्पमितं वंध्या नारी च पीतांगो रक्तमांसप्रवालव
स्वर्णधवलीसते बुधेऽश्वगमनं जीवे धनबंधुसमागमे जलावगाहनं शुक्रे शनौ तुंगावरोहणं विलग्नगे च वक्रे वा विमि
श्रं मिश्रितं वदेत् शकुनीचास्तगैः विदिष्टैर्दृष्टः स्वप्नो भयावहः सौम्यमित्रस्वराशिस्थे कदिते स्वप्नः शुभप्रदः लग्नस्वामी वे केंद्रस्थे
पितृभ्रातृसोदैः पिवक्त्रवं अथ वृष्टिप्रश्ने वर्षाप्रश्ने सलिलनिलयं राशिमाश्रित्य चंद्रो लग्नं याते भवति यदि वा केंद्रगः शुक्लप
दे सौम्यैर्दृष्टः प्रचुरमुदकं पापदृष्टोऽल्पमंभः प्रावृट्काले सृजति न चिराच्चंद्रवद्भार्गवोऽपि जलराशौ अथ लग्ने तुङ्गस्थे चंद्रः
सौम्यदृष्टः प्रचुरं जलं ददाति तस्मिन्नेव दिने अथ वाशुक्लपक्षे केंद्रगतः पापदृष्टः चंद्रस्तथापि शुक्रोऽपि चंद्रवज्ज्ञेयः अन्यश्च
पक्षे सिते सलिलराशिगताः शुभाश्चेत्केंद्रे द्वितीयसहजालयगाश्च सम्यक् चंद्रोऽथवा सलिलराशिविलग्नगश्च वृष्टिं वदेत्ति
यतमेव तदा यथेष्टां संगमे चंद्रार्कयोः समसप्तस्थो यानि शुक्रौ विलग्नतः भ्रातृविनाश एवं धुस्यो प्रावृट्काले जलप्रदो॥ अथ सर्व
प्रश्नानां सिद्ध्यसिद्धिज्ञाने उदयोपगतं राशिं तत्कालीकृत्य लिप्तिकं गणयेत् त्र्यंगुलैर्हित्या मध्यस्थां समभिभजेत् ग्रहगणकाज्ञेया
शेषांकेन विपश्चिता उदयोपगतमिति तत्कालिकं प्रश्नलग्नं लिप्तीकृत्य द्वादशांगुलशंकोश्छायां मेयाम एप स्थापयेत् पृथक्

कृत्यसममभिहरेत् शेषांकप्रमाणेन वक्ष्यमाणग्रहगुणकांकैर्ज्ञेयः ग्रहगुणकांकोयथा पंचै ५ कविंशति २१ शक्रो १४ नवा
९ ष्टो ८ त्रितयेन भावाः॥ सूर्यादितः क्रमाज्ज्ञेया गुणकारा मनीषिणा सूर्यादीनां पंचादिगुणकाराः एकावशेषे सूर्यगु
णकारः पंचकोयाहुः एवमन्येषां ततः किं कर्त्तव्यं मत आह हत्वाद्यः समशेषो वित्तं यदि स्यात् शुभोदयः कार्यासिद्धिस्तु
दानेयाः स्पष्टः क्रूरोदयेन हि एवं स्थापितच्छायांगुलं गणितलिप्ता पिंडं ग्रहगुणकारेण गुणयित्वा समशेषे यदि द्वि २
चतः ४ पंच ५ षट् भवति तदा कार्यसिद्धिरन्यथा नेति अथ परभागकार्यमाह॥ गुणकारैक्यभक्ते तत्शेषे गुणकं पातनं
कृत्वा न वाप्य भवति कालोज्ञेयस्तत्समात् पंचादिगुणकारान् एकीकृत्य मिदं तैरपरभागः शेषः कार्यः ततः शेषे यद्भ
वति तस्मिन् सूर्यादीनां गुणकारान् क्रमेण पृथक् पृथक् शोधयेत् यस्य शोधनेन भवति तस्य कालो ज्ञेयः कालमाह भौ
मार्कशेषे दिवसा पक्षाच्च भृगुचंद्रयोः सुराचार्ये च मासाः स्युः अरनवो ज्ञेया नौ समाः धनलाभादि छायां कालमानं वदेत्
तथोः सगर्भे अगपत्यग्रवाङ्केलवकव्यमाह रविभौमसिते ज्ञे ज्यशनि चंद्राः क्रमाद्ग्रहाः अवर्गाद्यधिपा ज्ञेया तस्माल्लग्नं प्र
साधयेत् वर्गाद्यमध्यचरमैर्वर्णैश्च विषमाढ्यः समवर्णैः समं लग्नं तत्पातरविचंद्रयोः अविज्ञानात्त कालस्य प्रश्ने वा प्रयुक्ते।
सति तस्मात्सर्वफलं वाच्यं प्रश्नकाले शुभाशुभं शति प्रष्टा दत्ताणां प्रथमाक्षरं यात् तत्र अवर्गाधिपः सूर्यः अवर्गे सिंहलग्नं
कार्यं एवं कवर्गे भौमः टवर्गे बुधः तवर्गे गुरुः पवर्गे शनिः यवर्गे चंद्रः शवर्गेपि वर्गस्याद्यन्तमध्ये शेषास्तेर्म
ध्ये शेषा लवेवा भौमादीनां विषम वा पिलग्नं तज्ज्ञेयं समात्तरे समगृहोदयं तथा रविचंद्रयोर्नास्ति इति भावचिंतामाह लग्न।
वर्गयोः स्वामीनयोर्यद्भागः प्राप्ती तस्य भावस्य या चिंता सैव ज्ञेया विचक्षणैः एवं बलाधिकाद्ग्रहाल्लग्नतो यो तस्मात्त्वादि

क॰
न॰
५

यद्भावो वंशस्तिष्ठति तद्भावचिंता ज्ञेया तथा बलवतः संदालग्नाधिपो यद्भावस्थस्तद्भावचिंता ज्ञेया दुर्बलात्तु विचारणीयमित्यर्थः
उभयोर्बलसाम्ये भावद्वयं वाच्यमिति । इति श्रीकविचक्रवर्त्तीचूडामणिविरचितज्योतिषकल्पतरौ लौकिककंकटे प्रश्नकथनं चतु
र्दशोऽध्यायः १४ अथ योगिनीदशाप्रश्नदशाकार्याः ॥ अश्विन्यादिगतनक्षत्रात् वामे तत्रैव योजयेत् अष्टाभिर्भागतादेवं शेषा योगि
नीदशा भवेत् मंगला पिंगला धन्या भ्रामरी भद्रिका तथा योगिन्यष्टौ समाख्याता उल्का सिद्धा च संकटा २॥ अथ गतनक्षत्रे के
न गुणयेत् भाग ८ दीजे अथ मनिकसेसो वर्षशेष वचेताहि १२ गुणो कदियो भाग १ दितनिकसे शेष वचेताहि ८ गुणो
कदियो भाग ८ चदीनिक महीपल विपलनिकसेम १ पि २ धं ३ भ्रा ४ भ ५ उ६ सि ७ सं ८ इति क्रमः अथ मंगला
पिंगला पिंगला धान्यका च तथा भ्रामरी भद्रिका तर्कजा च तथा सिद्धिका संकटा शेषा वेदितव्या ये उदावी कवान्यागिनी
अ दशानामेतत् दशानां सदैव प्रपूजा विशेषु रुद्राद्यर्चनं च प्रकुर्वन् नरः सर्वसिद्धिं प्रयाति रिपूणां जयं कीर्ति मायोग्य मायुः ३ लो
कत्रयेऽपि पिपला प्रलयप्रकर्त्री तासेव वेचन्दूपराथनसौख्यधात्री एतास सन्नसमवेदाः सह च स्त्रष्टि कर्ता नो विसरे च जगतो परि
पालकाः ३ विदानवापिपुरुषस्य सनवदकास्तु तस्माद्दशार्चनविधिः पुरुषेणकार्यः सुदेहमये यपि विडषापरिचिंतनीया ।
रोगादिकेपि च नसौख्यसमिद्धताच ४ अथासामधीशाः क्रमामंगलातो शशी तीक्ष्णभानुः गुरुर्भूमिसूनुः गुरुः सूर्यसू
नुः भृगुः सिंहिकायाः पुनः संकटायास्तथा तेचकेतुः ५ स्वकीयं चमे रुद्रनेत्रैर्गतं तद्विधायाष्टभिर्भागमाहार्यशेषात्
क्रमान्मंगलादीनां स्वसंख्याभिः स्वमानायाकवासिरा विडषा शेषेच विज्ञेया संकटायाः प्रकीर्तिता अथो भसभोक्तायदैः स्वैर्द
शाद्वैर्विहन्यात् तथा सर्वतारा विभक्ता भवेद्वर्षपूर्वादिभुक्ता दशाया स्ववर्गे च यात्या भवेद्रोगसंज्ञाः भुक्तप्रकारमपरं खलमं

गलादिवर्षाणिनांगेगुणिनाभवंति अट
तसगानचटिकागुणिकैस्सगुणाभुक्त
दिनादिकमिदंसुनिनामसुक्तं ५ अथांत
र्दशायाप्रकारंप्रवक्ष्मिटष्णवर्षकंतस्यव
र्षणागुणे ततःषट्त्रिभिर्लब्धवर्षाधि १
कासासदाविदवक्षिवि येयाफलाय॥
अथफलं वैरिणांचविपदांविनाशकृ
नवाहनादिवसनलाभदाकामिनीसुत
गृहादिलाभदामंगलासकलमंगलोदया
उः खशोककुलरोगवर्धिनीवायतावकल
हः स्वजनैश्च अंसभागफलदाकथितासौ
पिंगलावविडबांसखमदा १२ धनेधा
न्यहिंयवानाथमासंसदायच्छभूमौजयं १
दीर्घवंतं कलांगजानांमहवेविचित्रवसैर्युतं

चं	मंगला दशाव १	मंगला मा·दि१०	पिं मा ० दि२०	धं मा १ दि०	भ्रामा १ दि १०	भद्रिकामा १ दि२०	उमा १० दि२०	सिमा २ दि१०	संमा २ दि२०
सू	पिंगला दशाव २	पिमा १ दि२०	धंमा २ दि०	भ्रामा २ दि२०	भमा ३ दि १०	उमा ४ दि०	सिमा ४ दि२०	संमा ५ दि १०	मंमा ० दि२०
गु	धंन्याद व ३	धंमा ३	भ्रामा ४	भमा ५	उमा ६	सिमा ७	संमा ८	मंमा १	पिमा २
भौ	भ्रामरी द व ४	भ्रामा ५ दि१०	भमा ६ दि २०	उल्कामा ८ दि०	सिमा ९ दि १०	संमा १० दि २०	मंमा १ दि१०	पिंमा २ दि २०	धंमा ४ दि०
बु	भद्रिद व ५	भमा ८ दि१०	उमा १०	सिमा ११ २०	संमा १३ १०	मंमा १ २०	पिमा ३ १०	धंमा ५ ०	भ्रामा ६ २०
श	उल्काद व ६	उमा १२ ०	सिमा १४	संमा १६	मंमा २	पिमा ४	धंमा ९	भ्रामा ८	भमा १०
शु	सिद्धा द व ७	सिमा १६ १०	संमा १८ २०	मंमा २ २०	पिमा ४ २०	धंमा ७ ०	भ्रामा ९ १०	भमा ११ २०	उमा १४
रा	संकटा द ८	संमा २१ १०	मंमा २ २०	पिमा ५ १०	धंमा ८	भ्रामा १० २०	भमा १३ १०	उमा १६	सिमा १८ २०

क. न.

५८

6

धान्यकाभोगवृद्धिं करोति १३ विदेशभ्रमे हानिमुद्वेगता च कलत्रांगपीडा सर्वैवैरी जितं च अरण्यव्याधिवृद्धिं तथा भूपकोपं दशाभ्रामरी
भोगभंगं करोति १४ धनानां विवृद्धिं गुणानां प्रकाशं समीचीनवस्त्रागमं राज्यमाने अलंकारदिव्यांगनाभोगसौख्यं सदा भद्रि
का भद्रकार्यं करोति १५ अंगव्याधिकष्टं ज्वराणां प्रकोपं धनादेः स्वकारादिकानां वियोगः सुगोत्रैर्विरोधं सहस्व द्वंद्ववैरं दशात
के जानर्थकर्त्री सदैव १६ राज्ञोभिमानं स्वजनादिसौख्यं धान्यादिलाभं गुणकीर्तिसिद्धिं रामादिलाभं सततं हि सौख्यं विद्यां
च सिद्धा प्रकरोति ऊसौ १७ जनानां विवादं ज्वराणां प्रकोपं कलत्रादिकष्टं पशूनां विनाशं गृहे स्वल्पवासः प्रवासाभिला
षं दशा संकटा संकटं राजपक्षात् १८ कस्यापि लोकस्य न संकटं विना लोकान्तरप्राप्तिरिदं ध्रुवं स्यात् अप्येभवेन्नस्य न जातु
मित्राविपत्तिः शोका भवतीह तस्य १९ नो चेत्तदात्मजनस्य हानिर्मानः पितुर्वस्त्रविभूषणाद्यैः कोशस्य च अस्य तथा च त्वयाक
रोति शोकं खलु संकटा च २० इति मया लिखितं हि दशाफलं तनुभवेन सुतेन च चमर्थ्यते शिवशिवाकथितं पि च यामले क
थमिदं हि निरस्करणीयकं २१ अन्तर्दशाफलमहत्वनुभाष्य सर्वं जन्तोः शुभाशुभफलाय करोति सूक्ष्मं विद्वद्भिरेव तदधीतव
शात्फलं हि लेखं च जन्मसमये च तदैः फलैः २२ द्रव्यं वराणां सुखभाक् हि मर्त्यो मान्यो नरेशस्य च कीर्तियुक्तः अश्वैर्हि
रन्नादिकलत्रयुक्ताः चेन्मंगला मंगलमध्यमा स्यात् २३ प्रजापातले नैव हरी भवंति प्रतिसंसिद्धितो राजमान्यत्वमत्र धनप्राप्ति
रन्नाम्बराणां सुखं स्याद्यदा मंगला पिंगला मध्यगा स्यात् २४ व्यापारतो बहुसुखं धनवृद्धितश्च मित्रादिवस्त्रधनधान्यगृहादिलाभः
शत्रोः पराभव इह स्वजने प्रतिष्ठा धान्या दशा भवति मंगलपाकमध्ये २५ शरीरे नेत्रामयं कंठरोगो नानाविकारो सहजादयश्च स
र्वांगपीडा तरुणीवियोगो चेद्भ्रामरी मंगलगामिनी स्यात् शरीरसौमरणमोचनं च धनानाम कीर्तिविशेषलब्धि देशादिकारोनरप

मान्यताच भद्रादशा मंगलमध्यगा चेत् २७ चित्तभ्रमं च पशिथिवैवकष्टं शोकोदयं स्वजनवर्गविवादमुग्रं रामादिपुत्रकलहो।
निलदेहपीडा उल्कायदा भवति मंगलपाकमध्ये २८ व्यापारसिद्धिर्धनधान्यलाभो मानार्थभोगाश्च वनितविलासः संतानसौख्य
विग्रहानिरत्रचेत्सिद्धिका मंगलपाकमध्ये २९ धनस्य तिकिल्लचौरजनाद्भवेच्च रणनेत्रशिरः परिपीडनं स्वजनकलत्रवियोग॰
भयं भवेद्यदिच मंगलपाकगसंकटा ३० अथोव प्रमस्य पिंगलापाकगानां फलं विटवद्भिः सदाचिंतनीयं शरीरसौख्यं व्याधि
वैपत्यनाशं यतेवाहनेच भवेद्बुद्धिता च ३१ गृहे हेत्वल्पवासः प्रवासाभिलाषं यदा पिंगला पिंगलापाकमध्ये ३१ शत्रोर्विमर्दनं॰
करी अरणमोलकत्री राजप्रसादफलदायतधान्यदात्री उत्रासि संपत्तिकरी निजगेहदात्री धान्यादशा भवति चेत्तनु पिंगला
या ३२ शोकोदयं विकलता विविधानिकत्री देशांतरे फलवियोगकरीजनार्तिम् हानिश्च वंस्वतकलत्रजनैर्वियोगे चेद्भ्र॰
मरी भवति पिंगलपाकमध्ये ३३ मित्रादिसौख्यमणिमौक्तिकलाभदा सा भार्यासुतादिसुखदायनधान्यदात्री देशाधिकार
दर्वीनतयच्छतीयं चेद्भद्रिकायदि च पिंगलपाकमध्ये ३४ सदा विग्रहो वादयुद्धे मतिश्च प्रवृत्तिः परार्थे यथा भाषते तत्परत्वं यतार्तिश्च॰
वस्त्रादिकानां वियोगं यदा चोल्कदा पिंगलापाकमध्ये ३६ सौभाग्यसिद्धिर्विजयो रिपूणां देवार्चनं ब्राह्मणतर्पणं च मित्रादि
सौख्यं धनधान्यलाभं सिद्धादशा पिंगलपाकमध्ये ३७ चौरादितैनमणतिश्च मङः वित्तहानिर्भयं उपकलत्रभेदे ज्वराद्भयं सं॰
थिसमीरपीडनमोथियापिंगलपाकमध्ये ३८ तुरगभवनदा वद्धप्रधानि सौख्यं नरपतिकुलमानं सर्वदा धर्मबुद्धिं भवति न तु रोगी
उष्ट्रितासा लक्ष्मी वेसकलुप्तवसमृद्धिं मंगला पिंगलायां ३९ मयोलिखितं पिंगलापाकगानां फलं सर्वसेन प्रमत्कार भूतं अथो
वरमस्य हेथान्यकापाकगानां फलं विटवद्भिः सदा चिंतनीयं ४० मेघावमानमहिमामममनाश्च कीर्तिर्विद्यान्मतिर्धनकलत्रसुता निः॰

क० शश्वत् प्रोक्तोर्जयो भवति तत्र महाप्रसवे च यथान्त्या यदा मध्यगता स्वपाके ४१ अलसतिमिरतंद्रावान पुत्रो पारवे मम रुजलहि
त० जानां द्वेषणं विग्रहं च स्वजनजनविवादे मानवेश मानभंगो यदि भवति च यान्त्या मध्यभागा मरीचेत् ४२ व्ययकलहविपत्तिः
७ वाद्धे कल्पनाभिरिष्ट विविधविकारैर्विग्रहो बंधुमिष्टं नृपतिनिकरपीडा वा प्रपीडा च सैषो यदि भवति च यान्त्या मध्यगा उत्क
7 टाचेत् ४३ अमलविमलकीर्तिः द्व्युद्धिनैरेभ्यो स्वजनस्तनकलत्र सर्वदासो ख्यमत्र कठिनरिपुविनाशो यश सौख्या
दिवृद्धिर्यदि भवति च यान्त्या मध्यगा भद्रिकाचेत् ४४ नृपतिमानविराजितविग्रहे हतरिपुस्तु बभार्थ सुतैः सह सुतकुलत्र
सौख्यनत्तु सिद्धिका प्रकुरुते यदि या स्वदशांगता ४५ कलत्रकष्टं कमलावियोगं शत्रुप्रबोधं यन्नपचौरभीतिं वातादिरोग
ब्रणविद्धलं चेत्स्यात्संकटाथान्यदशागताचेत् ४६ भूपाज्जयं चलितिकाव विचित्रभोगं प्रोढप्रतापमिहहन्तारिगणं स्वगुण्यम्
द्रव्याग्रलाभ सतमित्र च तीर्थलाभं स्नात्यधिपा यदि च यान्यदशा प्रपत्रा ४७ सदा शत्रुनाशः स्वगोत्रे प्रतिष्ठा महद्रव्यला
भो विवादे जयश्च स्वदारादिसौख्यं कुलेस्वार्थसिद्धिर्भवेद्वान्त्यगा पिंगला चेत् दानीं ४८ मयालिखितं यन्यपाकगानो भ्राम
रीमध्यगानां फलं ४९ विकलबुद्धियतार्तिकरी महत्स मरडः सरदुर्गनिवेशनं तुरगवाहनाकुटापदं भ्रामरीपाकगता भ्रा
मरीयदा ५० भूपालतो बहुसुखं महतीं प्रतिष्ठां भोगैः पादेयं स्वजनपुत्रकलत्रलाभं भूम्यादिलाभमतुलं कुरुते च भद्रा भ्रा
मरी दशागतवतीं नृपतीन्द्रमान्यं । ५१ वातामयं स्वजने पशिरोव्यथां चकम्पादिकष्टं कुरुते भयं च रिपूदयं कीर्तिविनाशकर्त्री
भ्रामदशामध्यगतोत्कटास्यात् ५२ जयं विवादे समते प्रकाशे मांगल्यवस्त्राभरणादिलाभं प्रज्ञाविशेषं नृपमान्यतां च भ्रामीद
शामध्यगता च सिद्धा ५४ तनो दुःखं कं राजपतादिभीतिः स्वपुत्रकष्टं गृहे नैव वासः मतेर्विभ्रमो यानपानादिकं च यदा भ्रा।

मरीपंकजासंकटास्यात् ५५ रजतविद्रुमहेमवरांगनासुखमहीपतिमानयतं नवं विमलकीर्तिगुरुं तं कुरुते कुजाधिपगता
खलमंगलिकायदा ५६ निशमतिविनीतं चेदृशा स्वार्थसिद्धिं स्वजनसुखधनान्यं तीर्थयात्रार्पितार्थं जिनसकललिखन्नमा॰
निनं पिंगलावेत् यदि भवति कदाचिद्भामरीमध्यगा च ५७ प्रतापानले भस्मताशेषशत्रोः कलत्रात्मजाद्युक्तसौख्यं वियत्ते तथा
ह्राटकादिश्रवास्तस्य लब्धिर्दशा यान्त्यका भ्रामरीमध्यगा चेत् ५८ इति मया लिखितं भ्रामरीमध्यगानां च यो भद्रिकामध्यगानां फलं च
५८ प्रौढप्रतापाद्धि जितारिपक्षो लोकपतिप्रीतिमहाप्रतिष्ठा प्रसन्नमूर्त्तिं कुरुते धनाढ्यं भद्रादशा भद्रिकापाकमध्ये ५९ दधुकेतुम
खरोगपीडनं वाजिवाहनविनाशदुःखितं वह्निचौरनृपशत्रुपीडितं भद्रिका भवति चोत्कटा ननु ता ९० आशादिकर्मणामतिसाद
तं भवेत्सहमिर्हितं जदेवभक्तो अत्यर्थमर्थो विपुला समेत भवेन्निहि कामभद्रिकापाकमध्ये ९१ ज्वरवमनविकारयुक्त दुःखं विपत्तिर
निलभयविषादो वादयुक्तो विनाशः निजकुलपरिध्वंसं क्लेशपीडा च्छिन्नाढ्यो यदि भवति च भद्रादशागतवती किल पिंगला च ९२
सहृदं तनयं किल नाशने विमलबुद्धिविलाससुखानि च श्रमलकीर्त्तिगणे किल मंगला सुजनसख्यं कुरुते बुधगा यथा ९३ कल
त्रसौख्यं महिषीसुधेनुद्रव्यागमं शत्रुजयं विवादे नृपेंद्रमान्यं कुरुते च धन्या भद्रादशायां यदि चेत्प्रतिष्ठा ९५ कलत्रपुत्रादिवि
योगदुःखं महदुर्जयं भूपहतं तव निष्ठं त्रिदोषरोगं च शरीरकष्टं चेद्भामरी भद्रिकामध्यगास्यात् ९६ इति मया लिखितं भद्रि॰
कापाकगानां च यो चोत्कटापाकगानां फलं च देहे पीडा जायते वातपित्तैः राज्ञो भीतिर्विग्रहं शत्रुभीतिः स्त्रीपुत्रैः स्याद्वियोगो वि
पत्तिश्चोल्कापाके चेद्भवेडल्लिका च ९७ क्रयविक्रयोद्भवविलाससंभवः सुवर्णः तथा वस्त्रतो धान्यतश्चात्मलाभः गुरोर्नाथता

क॰ राजमान्यत्व मत्र भवेद्उल्किकापाकगासिद्धिकाचेत् ६९ सिंशेतापालिकएवैः विकोभवेक्केपाकरंनपाश्वारेतो
न॰ पि भयंबंधनं देहपीडाविद्योगं भवेडल्कदामध्यगासेकटाचेत् ७० रोगादिनाशंरिपुकष्टनाशं लाभो भवेहेशपतेः
८ सकाशात् पौराजनास्तस्य सहायकाः स्युः चेन्मंगलाचोत्कटापाकमध्ये ७१ वरांगनाहास्यविनोदसौख्यंवस्त्रा
४ दिलाभं धनधान्यसौख्यं भूपेपमतिः स्याद्विजदेवतीर्थे चेड्उर्किकापाकगापिंगलास्यात् ७२ शत्रोदयंमित्रसमाग
मेच रिपुक्षयंदेशपानरापिपत्तं बहुप्रतापैर्नचसर्वमैत्री चेड्उर्किकापाकगाधन्यकास्यात् ७३ ॥ देशोत्यागंव्याधिदुःखं
वियोगंबंधुद्वेषं बंधनाशायनाने तेजोभ्रंशो चाग्निचौरादिभीतिरुल्कापाकेमायनेभ्रामरीचेत् ७४ सवर्णरौप्यादि
कलाभमुग्रंवाणिज्यतोतीवधनागमः स्यात् चतुष्पदावाप्तिरिहोल्किकायांचेद्भद्रिकास्तीयगृहस्यलब्धिः ७५ मयालि
खितेचोकेज्यापाकगानांफलंश्रेष्ठ सिद्धिकापाकगानांफलेचेत् ७६ द्रव्यागमेमनसिचिंतितकार्यसिद्धिर्गेहेविवाहस्य
स्वमंगलवित्तलाभः रामासमादिसुखमत्रभवेद्धिभूनेचेत्सिद्धिकासिद्धिकापाकगास्यात् ७७ आलस्यतंद्राकटिगुल्फपी
डापामाविकारोदनवातरोगः राज्ञोविभीतजलवस्त्रपातं सिद्धादशायांयदिसंकटास्यात् ७८ मुक्ताप्रवालमणिविद्रुमला
भकाविनानाविधंधनचयंकुरुतेविभूतं दिव्यांगनावदनपंकजषट्पदत्वंचेत्मंगलाभवतिसिद्धिकपाकमध्ये ७९ आर्द्री
कपोलेपिपिरेहेमादि वस्त्रैः परिभूषतंच कामादिकेकामिनीसंगमंगेसिद्धादशायांयदिपिंगलास्यात् ८० गृहद्वारवाजीर
णेगंगवाजीविचित्राबरंमाद्रदेपालाभे ऊर्ध्वंवाटिकामित्रपलस्यलाभोयदासिद्धिकापाकगाधान्यकास्यात् ८१ जनापवादेस्व

नतादिकहेतुजातमित्रैश्च भवेद्विरहं नृपादिभीतिं कलहं च रोगं चेद्भ्रामरीसिद्धिकापाकमध्ये ८२ सकलतापहतश्च
सुखोदयं विमलकीर्त्तिगणं विपुलं धनं विपुलदेहसुखं नृपमान्यतामनुदशागुरुं समुपागता ८३ सुखादिनाशोऽत्र
रोगदुःखं नृपादिभीतं कलहं कुमित्रैः मनोविमोहं च मर्णं विशेषं चेडल्लिकासिद्धिकापाकगा स्यात् ८४ इति मया
लिखितं सिद्धिकापाकगानां अथो संकटापाकगानां फलं चेत् ८५ देहादिकष्टं मरणं न त्वसौ रोगादिको वातकफ
मपित्तैः त्रिदोषरोगैर्बहुवर्गभीतं चेत्संकटा संकटमध्यगा स्यात् ८६ श्रीस्त्रीसुतार्थिशरुर्थनधान्यवृद्धिः सुखं
सत्त्वरूपसौहृदगौरवादि सज्ज्ञानपण्डितकलालिखने मतिः स्यात् चेन्मंगलाभवति संकटगामिती च ८७ प्रवालवस्त्रा
फलवस्तुलाभं कल्याणकान्सर्वजनेषु मैत्री रथाश्वलाभं बलसेवकानां चेत्पिंगला संकटमध्यगा स्यात् ८८ सेवादिकं
देवगुरुद्विजानां दाने मतिस्तीर्थजपादिहोमे वाहश्च मासाद्धनलब्धिरत्र चेत्संकटायां भवतीह यत्ना ८९ देशाटनं पर्वतम
स्तकेषु वाप्याचपीडाय नहानिरत्र वातादिरोगैरिपुभीतिदुःखं चेद्भ्रामरी राज्ञदशां प्रपन्ना ९० अतुलकीर्त्तिकलादिकवर्य
नं विभुगणस्य च संहृतिरत्र वै सकलतापहतिश्च सुखोदयं यदि च संकटपाकगभद्रिका ९१ महारोगपीडा च नासापि कर्णे
तथा वा दमूले कदेशस्थकादौ धनहानिकष्टादहनेनाशकर्त्ता भवेत्संकटा उल्कादापाकगा चेत् ९२ भवेन्महौजानृपकार्य
कतीनयाविधौ शास्त्रकलासदत्तः अनेकमित्रप्रियदर्शनं चेत्सिद्धादशासंकटपाकगा चेत् ९३ इति मया लिखितं संकटा

क॰ त॰ ६१

पाकगानां फले विरुद्धा दशा यान्तु विरुद्धान्तर्दशा यदि विरुद्धाया स्तदान्तस्थं दुःखं नाशायते नरं ५४ मंगलाया दशायां तु मंगलान्त
र्दशा यदि । विरुद्धायास्तदा नश्येद्दुःखं नाशायते नरं । मंगलायास्तदा तेन च प्राप्नोति सर्वमनोरथान् ५५ दशाद्वयं समीचीनमेकमेवा
न्यथा भवेत् तदा मिश्रफलं दद्यादन्यथापि च मिश्रके ५६ इति योगिनीदशान्तर्दशाफलं ॥ अथ च पूजनं द्रष्ट जनाध्यायमेके
५७ ह्रीं पूजिते सर्वदेवाश्च तुष्टास्तथा त्वर्चिताः स्वासखे जानवापि प्रसन्ना भवेयुर्ध्रुवं तस्य ते सः शिवोनोक्तमेतद्धि वायाः
पुरस्तात् ५८ श्रीरुद्रोक्तमनुसहस्रमथवा लक्षं न पयोगिनीध्यानेचेतसि संविधाय दशाको हो मे श्वेत हस्तिभिः अष्टैर्वेगन्धघृतो
त्थगुग्गुलसद्धिनोरकैस्तथा गुग्गुलैः ' हुत्वा तद्दशामासान्तपेणविधिं प्रोक्ष्य तथा भोजयेत् ५९ एवं यश्चाविरुद्धयोगिनीमन्त्रजन्मा
विधिं कुर्वन्तो विघ्नं नाशायते स समृद्धिवसंहृदी भवन्त्याश्च नित्यं योगिनीमन्त्रबीजसहितं यन्त्रं प्रपूज्याथवा पश्चाद्दलति
तस्य शत्रुर्बलैः लक्ष्मीस्थिता वै रमति त्रिकोणं ततः पंचकोणसंयुक्तं ततो गैर्भित्तं कोणयुक्ते मुनीन्द्रैः ततो वर्णलेखा घयंत्रं विधेय
मिदं योगिनीयन्त्रमुक्तार्थविन १ यदास्तकदाश्याद्विरुद्धानरस्यात दा सैतभिः संकटाद्यः सर्वगौरी प्रपूज्यो विधेयात् तदा संकटान्मुक्तो भवेनोक्त
मेतद्धवात्याः पुरस्तात् २ एवं मुक्त्वा विरुद्धाचनैर्ध्येलाः प्रतिः सदा पूजनीया प्रयत्नेन दुःखशान्तिं न संशयः ३ इदं रहस्यं परमेश्वरगो
प्यं यदुक्तमेतद्धि वयामलेहि ग्रन्थस्य लोकसाहित्यायसर्वराजर्षिणा तत्प्रकटीकृतं हि ४ दशाचिन्तामणिः सूत्रः कल्याणस्य च
कारकः शाके पंच शरे यंच चंद्रस्यैव नृषिकिल ५ ॥ इति दशाचिन्तामणिसूत्रः समाप्तः ॥ इति श्रीज्योतिष्यकल्पतरौ
दशान्तर्दशावर्णनपूजनयन्त्रमन्त्रविधिः समाप्तः ॥

अथायेटपेणांतर्दशाचक्रंलिख्यते वर्षमासदिनवर्णाढं मंगलापिंगलाधान्याभ्रामरीभद्रिकातथा उल्कासिद्धासंकटाचयोगिन्य
ष्टौदशास्मृता चेष्टेरविगुरुभौमाद्याकिंसितराहवः दशानांपिंगलादीनामधिपःक्रमशास्त्विमे अथउत्पातशांतिः॥ नारदसंहि
तायां उत्पातास्त्रिविधालोके दिव्यभौमांतरिक्षगाः तेषांनामानिशांतिंचसंप्रवक्ष्येपृथक्पृथक् १ देवतार्चाप्रनृत्यंतिपतंतिप्रज्व
लंतिच मुहुर्गायंतिरोदंतिप्रस्विद्यंतेहसंतिच २ वमंत्यग्निंतथाधूमंस्नेहंरक्तंपयोजलं अधोमुखंचनतिष्ठंतिस्थानात्स्थानंव्रजंतिवा ए
वमाद्याश्वहर्षयंतेविकारप्रतिमासुच गंधर्वनगरंचैवदिवानक्षत्रदर्शनं महोल्कापतनंकाष्ठतृणरक्तप्रवर्षणं गंधर्वगेहंदिग्दाहंभू
मिकंपंदिवानिशं अनग्नेश्चविस्फुलिंगाश्चज्वलनंचविनेंधनं निर्घोषद्वापमंडूकंकिशिसवरश्येनवासभे दृश्यंतेविस्फुलिंगाश्चगोगजाश्वोष्ट्र ५८
गास्तथा जंतवोद्वित्रिशिरस्कोनायंतेवाविधयोनिषु ७ प्रतिसूर्याश्चतिस्रःप्रदित्ग्रग्रहयुद्धे जंबुकोग्रामसंवेशः केतूनांचप्रदर्शनम्
८ काकनामाकुलोराबौकपोतानांदिवायदि एवमेतेमहोत्पाताबहवस्थाननाशकाः केचिन्नृपवधाः केचिज्जनपदभयप्रदाः
देवालयेस्वगेहेवाशांतिपूर्वतोपिवा ॐडंलक्षणसंयुक्तंकल्पयेन्मेखलायुतं शेषाग्निविधिनातत्रस्थापयेत्सुहुताशनं ११ जुहुया
दाज्यभागांतामथवाष्टोत्तरंशतम् यतइंद्रभयामहेस्वस्तियेनचमंत्रकैः १२ समिदाज्यचरुव्रीहितिलैश्चविविधैस्तथा कोटि
होमंतदर्धंवालक्षहोममथाशते १३ यथाविभवसारेणपादहोममथापिवा एकविंशतिरात्रंवापक्षपक्षार्धमेववा १४ त्रिरात्र
मेकरात्रंवाहोमंकर्मसमाचरेत् गणेशक्षेत्रपालार्कदुर्गाख्यानामपादेवता १५ तासांशांतिःजपःकार्याशेषंपूर्ववदाचरेत् ऋत्विग्भ्यो
दक्षिणांदद्याद्बोधयेभ्यःस्वशक्तितः १९ इतिनानोत्पातशांतिः अथवारयात्रासूर्यादिदिग्गयीशानांवारेणतद्दिशंव्रजेत् मन्त्रविस
फलायात्राएहेम्नसर्धनदयः १ सोमेमंगलोदक्षिणकार्यसिद्धिबुधेगुरौपश्चिमगोर्थलाः शुक्रेरवाबुधरथामेलक्षिमोमेनसर्वे

का॰ धनधान्यलाभः ३ केचिद्ज्ञारुज्जोक्तवचनमबुध्वा बुधवारस्य यात्रामेव वर्जयन्ति यथोक्तं गारुडे प्रतिपन्नवमीषष्ठी चतुर्दशी अष्टमी बुध
न॰ बुधवारेण प्रस्थानं दूरतः परिवर्जयेत् एषु तिथिषु बुधवारे च प्रस्थानं कदाचिन्न कर्तव्यं अन्यथा अत्रैव उक्तं तद्धि रुद्रेस्मात् सिद्धं
कार्यश्रमं त्रस्ययात्रा चैव बुधे स्मृता इति वस्तुतस्तु बुधवारे प्रतिनिषिद्धा तथा ज्योतिषकल्पकौमुद्यां पराशरवाक्यं धनधान्यप्रयोगं च कन्या
१० प्रस्थापनं तथा गवां स्त्रीणां च प्रस्थानं न कुर्याद्बुधवासरे अज्ञानाद्यदि वा लोभाद्यः करोति निषेधतः तस्य स्त्रीधनविच्छेदो लक्ष्मी
॥ चलत्वमेव च श्वशुरगृहे कन्याप्रस्थापनं एतेन स्त्रीयात्रा निषिद्धा पुरुषेण कर्तव्यानि सर्वसमं तं वारदोषप्रतीकारमाह
सूर्यवारे घृतं प्राश्य सोमवारे पयस्तथा गुडमंगारके वारे बुधवारे तिलानपि गुरुवारे दधि प्राश्य शुक्रवारे यवानपि माषान्भुक्त्वा
शनैश्चरे गच्छन्शूलेन दोषभाक् इति वारदोषपरिहारः अथ रोगावली लिख्यते॥ कृत्तिकासु भवेत्पीडा रक्तनेत्रश्च दृश्यते
चतुष्पीडा भवेत्तस्य उरुशूलेन पीडयेत् च १ अग्निदाहेन हत्काष्टं ज्वरेणैव च दारुणं ग्रहशान्तिं प्रकुर्वीत दानं ब्राह्मणभोजनं २ दि
नानि तस्य संख्यानि नव एकादश षोडश अष्टत्रिंशति कष्टं एव दानं दत्वा सुखी भवेत् कृत्तिकाग्निदेवत्यं तिलाज्यं जुहुयात्ततः
अग्निरस्मीति मंत्रेण जाप्यमेकसहस्रकं ४ सहिरण्यं च गोदानं यदा शान्तिं करोति च कृत्तिकोत्थदोषं च तत्क्षणान्नश्यति ध्रु
वं ५ इति कृत्तिकाशान्तिः रोहिण्यां च हिक्काशूलं ज्वरपीडा च दारुणं प्रलापं वै तवे दाहं आकुलं व्याकुलं तथा १ दिनानि वाष्ट
दशा च अष्टादशा च त्रिंशकैः प्राजापत्यं च देवत्यं ब्रह्मजज्ञानमंत्रकं २ पंचशतं कृते जाप्यं तिलाज्यं यवहोमयेत् भोजनं ये
च कौमारी प्रायसं शार्करा तथा ३ गोदानं कृष्णदानं वं सममहहिरण्यसुवर्णकं रोहिणीकृतदोषा वा तत्क्षणान्नश्यते ध्रुवम्॥ इति रोहि
णीदोषशान्तिः मृगशिरस्त्या चैव पीडा अर्थ शरीरकं अतितीव्रमहाघोरव्याधयो भवति दारुणा दिनान्यथोदशात्रिंशा विंशति

श्चैकविंशति सोमस्तस्याधिदैवतम् इमं देवाभिमंत्रकं १ सहस्रं क्रियते जप्यं होमं च दधिपायसं दधितंडुलदानं च सवत्सा गो
तथैव च अष्टौ विप्राः प्रपूज्यंते कुलदेवं प्रपूजयेत् मृगशिरे रोगदोषं नक्षत्रं प्रपचेत् ध्रुवं इति मृगशिररोगशांतिः॥ आर्द्रा
व्याधिसमुत्पन्ने गृहपीडासमाकुले सर्वांगपीडितं तस्य निद्रा नाशो मतिभ्रमः न मंत्रं नौषधं तत्र वर्जयेन् वरात्रिभिः त्रिदोष
श्रमरुः कष्टम्रियते नात्र संशयः स्नानमष्टादशश्चैव स्थूलं श्चैव च गून्मकम् रुद्रोधिदेवता तस्य नमस्ते रुद्र मंत्रतः अयुतं
जप्यं जुवीत मधुमाज्यं च होमयेत् वृषभं शुभदानं वा कृष्णवस्त्रं च होमयेत् होमांते ब्राह्मणे दद्यात् तस्य रोगप्रणाशनं आर्द्रा
स्थमकदोषं वै नक्षत्राणां प्रपचेत् ध्रुवं ५ इति आर्द्रा रोगशांतिः॥ पुनर्वसौ नदा पीडा कटिपीडा प्रजायते समवनदशाश्चैव
दिशाश्चैवैकविंशतिः ८ आदित्यो देवता तस्य आदित्यो रिति मंत्रके एकशानं कृतं जप्यं च तनतंडुलैर्होमयेत् सुवर्णकमले दानं
कुमारी येच भोजनं वस्त्रदानं कुमारीणां नक्षत्रणोद्रावनाशनं इति पुनर्वसुरोगशांतिः पुष्येण व्याधितं चैव ज्वरपीडा दारुणम्
शूलपीडांगमाक्रांतं वह्निनाशं तथैव च १ सप्तसप्तनया विंशा एकविंशादिनानि च वृहस्पते ति मंत्रेण कृत्वा पंच शतानि च २ शृतं
च पायसं होमं पीतवस्त्रं हिरण्यकं ब्राह्मणं पूजनं पंचगोधूमं तत्र दापयेत् इति पुष्यरोगशांतिः आश्लेषायां पादपीडा सर्वगात्राणि
पीडयेत् अग्निपीडा महायोगडे षधं तत्र भिद्यते १ कुत्रमात्र अयोजिह्मां गोदानं च प्रयत्नतः छायादानं च दानं वै मुच्यते सर्व
व्याधिभिः २ दिनानि सप्त सप्त च एकवेधा ५१ वदेत्तथा सर्पा देवता तस्य नमोस्तु सर्पेभ्यो मंत्रकं अयुतं जाप्य प्रकुर्वीत शर्क
रा घृतहोमयेत् दानं च महिषी तत्र सवत्सा गौ च नीलिका १ इत्याश्लेषरोगशांतिः मघायां च भवेत् पीडा अर्ध शत्रशिरस्तथा
तिथि १५ सप्त ७ तथा वापि विंशाश्चैव २० मनुष १ क्रमात् २ पितरो देवता तस्य पितृभ्यः स्वधा मंत्रकम् सहस्रैकं कृते जाप्यं

क॰ न॰ ९९

तिलतंडुलहोमयेत् २ तिलमाषसवस्त्राणि दानं दत्त्वा सुखी भवेत् इति मघारोगशांतिः पूर्वफाल्गुण्यां भवेत्पीडा अर्थगात्रशिरोभ
वेत् पीडते सर्वगात्राणि भवपीडा महद्भयं १ शूलं पंचदशा १५ श्चैव त्रिंशत्स्यापि दिनानि च भगोपि देवतानस्य भगश्चाणेति मंत्र
कं २ अयुतं जाप्यं कुर्वीत पियंगुगुडयात्तिलैः पीतं चैव वस्त्रगोदानं माषमेकं तु स्वर्णकं ३ इति पूर्वफाल्गुणीरोगशांतिः ॥
उत्तराफाल्गुण्यां पीडा जायते शूलं प्रजायते शरीरं व्यापितं तस्य शिरोरोगस्तथा नृणाम् सप्तश्चैव दश १० सैव सप्त ७ षष्टि ६
तथापुनः अर्यमा देवता तस्य अर्यमणेति मंत्रतः २ सहस्रे च कृते जाप्यं तिलाज्यं होमयेत्ततः हिरण्यं रजतं दानं सप्त
दानं तथैव च गोदानं वस्त्रदानं च ततः शांतिकरो भवेत् इत्युत्तरफाल्गुणीरोगशांतिः हस्ते वेदज्वरं वीहे अस्थिशूलं च दारुणं
दत्त्वा नेमि सर्वगात्राणि हस्ते देवमपादकं पंचदशा तथा सप्त तिथिवारान् तथैव च सविता नस्य देवतां उत्तमेति मंत्रतः २ पंच
शतकृतं जाप्यं दधि सर्पिश्च होमयेत् हिरण्यं वस्त्रदानं च यथेन्दु ध्यानस्य यस्विनी इति हस्तेरोगशांतिः चित्रायां व्याधिनाशो
पि विविचित्रकष्टदारुणं रुद्रं ने दवस्त श्चैव षोडशानि पदक्रमात् १ त्वाष्ट्रीमस्यापि देवता चित्रे देवेति मंत्रके जाप्यं पंचशतं
कुर्यात् तिलतंडुलहोमयेत् २ विचित्रं वृषभं दद्यात् कुंडलं क्तिलस्तथापि च ३ इति चित्रारोगशांतिः ॥ स्वात्यामुत्पद्यते व्याधि
बहुरोगे च दृश्यते यह होमं च जाप्यं च तथा न तत्र मंत्रकं १ दिवस समद्वी त्रिंशात्स्व वर्षं तथा नृणां जाप्यं पंचसहस्राणि
तिलाज्य यव होमयेत् २ वायव्यं इति मंत्रेण वायुस्तत्रापि देवता आरक्तवर्णां गां दद्यात् स्वर्णं च यथाविधिः इति स्वातीरोग
शांतिः ॥ विशाखायां जायते शूलं सर्वगात्रप्रपीडनम् तिथिरविवेट ५ वक्त्रे दश दश्चैव दिनानि १ इंद्राग्नी देवते तत्र इंद्रा
ग्नी इति च मंत्रकं द्विसहस्रे कृते जाप्ये रक्ष्येदनं च होमयेत् २ वस्त्रं पीतं च वस्त्रं च कुलत्थ वृषभदानकं विशाखोस्य रोगो वै तत्र

ण्मन्त्रप्रणतिध्रुवं २ इति विशाखारोगशांतिः ॥ रोगोपि त्वनुराधायां ज्वरं तीव्रं महाभयं षष्टि ६० द्वादश १२ षड्विंश २६
तथा त्रिंशद्दिनानि च ३० मन्त्रोपि देवतातस्य मित्रं चर्षणी मन्त्रितः जाप्यं सहस्रमेकं च यवाज्यैर्होमयेत्सितैः २ प्रत्नं हिरण्य
गोदानं छायादानं तथैव च तस्मात्तु स्नानमात्रेण रोगनाशश्च जायते ॥३ इत्यनुराधारोगशांतिः ॥ ज्येष्ठायां च भवेत्पीडा
पित्तरोगश्च जायते क्रंदते व्याधितः सोपि व्याकुलः व्याकुलो नरः १ नव पंच त्रिबाणं च रसवेद ४६ पदक्रमात् इंद्रोपि दे
वतातस्य त्रातारमिंद्रमंत्रकं त्रिसहस्रकृते जाप्ये तिलतंडुलहोमयेत् तिलवस्त्रं हिरण्यं च दानं क्लेशोपनाशनं ३ इति
ज्येष्ठारोगशांतिः ॥ मूले रोगे महत्कष्टं मूत्ररोगाः प्रजायते उदरशूलः प्रपीडा च संनिपातं महाभयं १ व्याधितो जी
वितः सोपि कष्टप्राणी निश्चयो ध्रुवं मूलं नंद ९ तिथि रुद्र दिनानि च शाक्रमात् २ निर्ऋतिर्देवतातस्य प्रसुन्वतेति मन्त्रतः
जपेत्तं च सहस्राणि केसरलाजानि होमयेत् ३ गोदानं कृष्णदानं च समव्रीहि सुवर्णके छायादानं प्रदातव्यं स्वर्णं वस्त्र विशेषतः ४
इति मूलरोगशांतिः पूर्वाषाढे च रोगे च नानाव्याधिप्रपीडितः शिरोरोगे महारोगं कंपते क्रंदते नरः १ मूलं पंचदश चैव च त्रिंश
ति मेवरं आपो वै देवतातस्य आपो स्मान्नित्य मंत्रकं २ द्विसहस्रकृतं जाप्यं तिलतंडुलहोमयेत् वस्त्रतंडुलगोदानं चंदनं च हि
रण्यकं ३ इति पूर्वाषाढारोगशांतिः उत्तराषाढरोगे च कटिपीडा च दारुणः प्रलापो विक्रमे चैव उदरशूलं तथैव च १ त्रि
मासं च सप्त विंशं षड्विंशं षोडश तथा विश्वेदेवा देवताश्च विश्वेदेवास मंत्रकम् २ जाप्यमेकसहस्रं तु तिलाज्य यव होमयेत् १
ब्राह्मणं भोजनं दानं हिरण्यं दीयते तथा ॥ इत्युत्तराषाढरोगशांतिः ॥ श्रवणे चातिरोगी च वातपित्तसमन्वितम्
विकलं चातिसारं च गात्रं चैव प्रपीडितम् षष्टिं चैव च त्रिंशं षट् दिनानि तथैव च गोविंद देवतातस्य विष्णो रराट मंत्रकं

कं॰
नं॰
२२
12

जपायुतं प्रकुर्वीत तिलाज्यैश्च होमतः गोदानं स्वर्णदानं च ब्राह्मणान्भोजयेत्ततः ३ ॥ इति श्रवणरोगशांतिः ॥ ॥
धनिष्ठायां भवेत्पीडा मूत्रकृच्छ्रेण पीडितः ज्वररक्तमतीसारैः क्रंदते च मुहुर्मुहुः १ तिथिसुरमतस्त्वानोऽत्र त्वेकविंशस्तथैव
च वसवो देवतास्तस्य वसवस्त्वेति मंत्रकं २ जपायुतं प्रकुर्वीत कुंभोपानं प्रदापयेत् योगिन्यः पूजयेत्तत्र गोदानं च हिर
ण्यकं ३ ॥ इति धनिष्ठारोगशांतिः ॥ शततभिषायां भवेन्नीरोग्पवने व्याप्यते ध्रुवम् शरीरं क्लेशमाप्नोति शीतांगं चैव
दारुणम् १ स्नानं वेदस्नपन योज्या द्वात्रिंशति दिनानि च वरुणो देवतास्तस्य वरुणस्तभनेन मंतुः २ जप्यायुतं प्रकुर्वीत तला
ज्यद्ध्योदनं हुते सहिरण्यं च दे दानं तिलपिष्टाच दीयते ३ अजादानं च गोदानं कृत्वा चारोग्यभाग्भवेत् शततभिषान्नहो॰
पाध्वंततरणान्त्रध्यते ध्रुवम् ४ इति शततभिषारोगशांतिः ॥ ॥ पूर्वभाद्रपदे रोगे सर्वगात्राणि पीडनं छर्दितरु
नं च रोगं दिवि दोषं जायते प्यथ १ स्नानं द्वादश सत्यानि एकविंशं न वै वच अजैकपादेवतास्य इदमापश्च मंत्रकम्
२ ॥ जाप्यं पंचसहस्रं च तिलाज्य पार्क वाहुतिः मेषवस्त्र सवर्णं च रुक्म कांचन दीयते ३ ॥ इति पूर्वभाद्रप
दरोगशांतिः ॥ उत्तराभाद्रपदे रोगे कमला रोगसंभवः ज्वरातीसार शूलानि व्रणपीडा भ्रमाणि च १ सूर्यषोडश
नंदाश्च अष्टादश तथा क्रमात् अहिर्बुध्न्यो देवतास्य आहिर्बुध्न्येति मंत्रतः २ अयुतं च कृतं जाप्यं तिलाज्य यव होमयेत् रुक्म
च तिलदानानि कुंभवस्त्र हिरण्यकं ३ ॥ इत्युत्तराभाद्रपदरोगशांतिः ॥ रेवत्यां रोगउत्पन्ने वातपित्तं तथैव च पित्तभ्रमो भ
वेत्तस्य तत्र शूलस्तथा नृणाम् १ स्नानं दिनक संख्या च च वर्णं विंशतिक्रमात् पौष्णोपि देवतास्तस्य पूषापवान्तरमंत्रकं जाप्यमे॰
कसहस्राणि तिलतंडुलहोमयेत् फलानि दिव्य वस्त्राणि रुक्मं च वृषभं वदेत् ३॥ इति रेवतीरोगशांतिः ॥ अश्विन्यां च भ॰

क॰ वेपीडा सर्वगात्राणि पीडिते वातज्वरमहाकष्टं चातिज्वरस्तथैव च १ निद्रानाशो मतिभ्रंशो पीडा भवति दारुणम् नंदरु
न॰ द्रश्रुतिश्चैव पादे वेदशवाणि च २ अश्विनीनक्षत्रदैवत्यं अश्विनीतेति च मंत्रकं जाप्यं पंचसहस्राणि खंडयवाज्यहोमयेत् ३ हि
१३ रण्यद्युतं कुंभं च ब्राह्मणान्भोजनेन तथा ॥ इति अश्विनीरोगशांतिः ॥ भरणीनक्षत्र्यपादे च तत्र यरोगः प्रजायते ज्वरं तीव्रं महाघो
रं नानाव्याधिसमुद्भवं १ मृत्युमथो व्याधिकृद्वैस्तुर्यपादस्य संख्यया ।१८।४।११ भरणी यमदैवत्या यमस्वेति च मंत्रकम्
13 नमंत्रे नौषधं तत्र न दानेन जपादिकं दशरात्रे यदा जीवेत्कृत्वा जाप्यं यथोदितं ३ जपायुतं प्रकुर्वीत गायत्र्याश्चायुतेन त
था व्यायादानं प्रकुर्वीत खंडाज्यघृतपूर्वकं ४ अजामहिषदानं च तद्रंगं च तदा ददेत् ब्राह्मणभोजनं दद्यात् क्षेत्रपालं च पू
जयेत् ५ ॥ इति भरणीरोगशांतिः ॥ इति ज्योतिष्यकल्पतरौ काविहूजमणिकृते लौकिकस्कंधे
नक्षत्ररोगशांतयः समाप्तः ॥